№ 70 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47 | מיטוואָך, י"ט אדר ב' תרפ"ז | 23 marca 1927 r. | צוואַנציגסטער יאהרגאנג.

פארשלאג אויסצודריקען אומצוטרוי פילסודסקי'ן

צוליב די רעוויזיעס און ארעסטען אין נ.פ.ל.

האט דעפּ. באלין אריינגעטראגען אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סיים.

מארשאלעק ראטאי האט דעם פארשלאג ניט געשטעלט אויפ'ן סדר־היום.

וואַרשע, 22 מערץ (טעלעפאניש) פון אונזער קארעספאנדענט. אין גאנג פון דער היינטיגער זיצונג פון סיים, האט מארשאלעק ראטאי איבער־געגעבן דעם אורטייל פון מארשאלעק־געריכט אין דער מעשה וואיעוואדזקי. דערנאך האט דער מארשאלעק ערקלערט אז הגם נישט אלע פארווארפן, וואס זיינען געמאכט געווארן דעם דעפּ. וואַ־יעוואדזקי זיינען אנערקענט געווארן פאר רולפיט, זיינען אבער נאך געבלי־בען גענוג פאקטען, וואס קאנען אין פאל נישט זיין דערלויבט פאר א רעפּ־רעזענט. אנקלאגען און גערוכט קאן מען מאכן נישט פאר די ראווינג פאקטען. אבער עס בלייבט נאך א מארשאלוישע ...נוט, וואס איז גאנץ שטארק בעלעקט געווארן. ווייטער האט דער מארשא־לעק מודיע געווען, אז דעפּ. באלין (אוק־ראאינישע פויערן־פארטיי) האט זיך געווענדעט צו איהם מיט דער בקשה, אז ער זאל איהם שטעלן א נייעם פונקט אויף דער היינטיגער טאג־אָרדנונג און שטעלן א פארשלאג אויסצודריקען אן אומצוטרוי דער רעגירונג, צוליב די ארעס־טען פון די נפ"ל'ניקעס.

דער מארשאלעק האט אבער ערקלערט, אז ער קאן איהם דאס הענט נישט ערלויבען, ווייל דאס וואלט געווען געגען דער קאנסטיטוציע.

דערנאך איז דער סיים צוגעטרעטען צו בעראטען די אויסבעסערונגען פון סענאט צום בודזשעט.

דער גענעראלער בודזשעט איז בעשטעטיגט געווארן אויף: זל. 1864,422,098 הוצאות און זל. 1990,538,932 הכנסה.

דער בודזשעט איז אלזא אויף דער היינטיגער זיצונג ענדגילטיג ערלעדיגט געווארן.

דער סאציאליסטישער דעפּ. ווארשאווסקי האט דאן גענומען דאס ווארט און האט אין נאמען פון די קאמוניסטען פראטעסטירט געגען די נייע געוואלד־טאטען, וואס די רעגירונג איז בעגאנגען געגען די לינקע פויערן־ארגאניזאציעס און געגען דער ווייס־רוסישער הראמאדע.

דער מארשאלעק האט איהם צוגענו־מען דאס ווארט און פארארדנעט א קור־צע הפסקה. דערנאך האט ער ערקלערט, אז ווארשאווסקי'ס ארויסטריט איז אומ־ערהערט, ווייל מען האט אונז געהערט וועגען א גאנץ אנדער ענין.

דערנאך איז מען צוגעטרעטען צום ערוועלען פון דער קאנסטיטוציע־קאמי־סיע וועגען דעם געזעץ פון פערזאמלונ־גען.

עס איז בעשלאסען געווארן איבער־צוגעבען די דיסקוסיע איבער דעם ענין און מען איז צוגעטרעטען צו די פאר־שלאגען פון ווזוואלעניע אויסצודריקען אומצוטרוי די מיניסטארן ניעדזיאל־קאווסקי און מארשטאנאוויטש. די פאר־שלאגען זיינען מיט א גרויסע מעהרהייט דורכגעפאלען. דערמיט האט זיך די היי־טיגע זיצונג געענדיגט, די נאענטסטע זיצונג קומט פאר פרייטאג דעם 25.

דעפּ. באלין האט אין נאמען פון דער אוקראאינישער פויערן־פארטיי (נפ"ל) געפאדערט נאך אמאל ארויסצושטעלען אויף דער טאג־ארדנונג פון דער פרי־מארגענדיגער זיצונג, דער פארשלאג אויס־צודריקען אומצוטרוי דעם מארשאל פיל־סודסקי צוליב דעם, וואס די רעגירונג האט געבראכען די קאנסטיטוציע דער־מיט, וואס זי האט אבגעזאגט דאס רעכט פון די פויערים צו ארגאניזירען זיך.

דער פארשלאג איז אבגעווארפען גע־ווארן.

ארעסטען און רעוויזיעס

ביי די מיטגלידער פון דער אונאפהענגיגער פויערן־פארטיי.

וואַרשע, 22 מערץ (טעלעפאניש) אין צוזאמענהאנג מיט דער פארארדנונג פון אינערן־מיניסטער צוצונעמען די לע־גאליטעט פון דער אונאפהענגיגער פויע־רן־פארטיי (נפ"ל), זיינען אין משך פון נעכטיגען טאג געשלאסען געווארן כמעט אלע אבטיילונגען פון דער דער־מאנטער פארטיי. אין ווארשע האט די פארטיי געהאט 2 לאקאלען. איינעם אויפ'ן אלטען מארק און א צווייטען אויף דער שווארצע גאס, וואו עס האט זיך געפונען דער פערלאג פון צענטראל־ארגאן „וויזוואלעניע“.

אין ביידע לאקאלען זיינען געמאכט געווארן רעוויזיעס, דערביי איז אין לאקאל אויף דער אלטער שטאט פאר־געקומען אן אינצידענט מיט'ן דעפּ. בא־לין, וועלכער האט ערקלערט, אז דעם לאקאל קאן מען נישט שליסען, ווייל דאס איז זיין פריוואטע וואוינונג. דער פא־ליציי איז אבער דאך געלונגען צו בע־זעצען באלינ'ען און פער'חתמ'ען דעם לאקאל.

ביז אוצט זיינען דורכגעפירט געווא־רען 14 רעוויזיעס און עס זיינען ארעס־טירט געווארן א גאנצע רייע פער־זאנען.

(ע) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס די אונאפהענגיגע פויערים־פארטיי איז ערקלערט געווארן פאר אן'אומלעגאלע, האט די פאליציי אריינגעפירט ארעס־טען צווישען די אקטיווערע מיטגלי־דער פון דער אונאפהענגיגער פויערים־פארטיי און לאדזשער סביבה.

הרב פערלמוטער ביים וויצע־פרעמיער בארטעל.

וואַרשע, 22 מערץ (פאט) דער וויצע־פרעמיער בארטעל האט היינט — נאכמיטאג אויפגענומען אויף אן'אוי־דיענץ דעם הרב פערלמוטער.

5 נייע יוד. ראטמענער אין קאלישער שטאט־ראט.

קאַליש, 22 מערץ (טעלעפאניש) היינט זיינען דא פארגעקומען ערגענ־צונגס־וואהלען צום שטאט־ראט. עס זיינען אויסגעוועהלט געווארן 12 נייע ראטמענער. פון זיי האבען פפ"ס בעקו־מען 8 מאנדאטען, ווראטסלאוויסטען — 8 מאנדאטען, קאמוניסטען — 1 מאנדאט, פועלי־ציון — 1 מאנדאט, „אגודה“ — 2 מאנדאטען און יודישע האנדווערקער — 2 מאנדאטען.

פאז שעלער — דער מערדער פון ראטענוי'ען.

בערלין, 22. מערץ (טעלעגר. דורך יט"א) ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז דער ארעסטירטער דייטש אין קאפענהאגען, וואס זאל זיך האבען בעטייליגט אין דערמארדען ראטענוי'ען, אן'אינטערנאציאנאלער אוואנטוריסט.

ער איז א געוועזענער ריטמייסטער אין דער דייטשער ארמעע און זיין נא־מען איז פאז שעלער. ער האט זיך אויך בעטייליגט אין'ם קאפ־פוטש.

נאכ'ן ערמארדען ראטענוי'ען האט שעלער בעהאלטען ביי זיך דעם שאפער, וואס האט זיך מיט זיין אויטא בעטייליגט אין מארד. באלד דערויף איז שעלער אנטלאפען קיין פינלאנד, וואו ער איז בעגאנגען א רייע שווינדלערייען.

דער ארעסטירטער האט געבעטען, מען זאל איהם נישט צוריקשיקען קיין דייטשלאנד, ווייל ער איז א פאליטישער עמיגראנט. דעם ענין קאן אבער נאר ענטשיידען די שוועדישע רעגירונג.

פעסער־הנחות פאר סוחרים און אינדוסטריעלער.

וואַרשע, 22. מערץ (טעלעפאניש דורך יט"א). אין האנדעלס־מיניסטעריום איז היינט פארגעקומען א בעראטונג וועגען האנדעלס־פעסער קיין אויסלאנד.

עס איז אנגענומען געווארן דער פראיעקט, וואס איז אויסגעארבייט געווא־רען דורך דער עקספערטען־קאמיטעט פון עקאנאמישען קאמיטעט ביים פרעזידיום פון מיניסטארן־ראט.

עס איז בעשלאסען געווארן, אז סוחרים פון דער 1־טער און 2־טער קא־טעגאריע, ווי אויך אינדוסטריעלער פון דער 1־טער ביז דער 5־טער קאטעגאריע, וועלען בעקומען הנחות פון ... ערלויבענישען פון די אינדוסטריע־אינשטיטוציען.

יודיש מעדעל בעלוינט פאר ערפינדונג

ניו־יארק. (י.ט.א.) די עדיסאן־קאמפאניע האט בעשענקט א יודיש מיי־דעל פלארענץ קוהן, וועלכע האט געפונען א געוויסען אויפטו אין די עלעקטרישע וואש־מאשינען, און איהר געגעבען 4 גרינדונגס־אקציעס און א לויבעטעסטאט פאר איהר טעטיגקייט. די ערפינדערין האט אויך בעקומען הונ־דערט דאלאר און א העכערע שטעלע אין דער קאמפאניע.

עס קלינגט שוין איז גאנץ לאדז,

אז אלער ארט ביטעס, פאראניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס־פינאנס־אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אנגעקוקט, אנגעשיקט, אמבילינגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא“ אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אויסקינפטען אין אלע שטייער־אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שווייצער. — איבערזעצונגען: האנדעלס־ און פריוואט־קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. — טראנסלאציעס, וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען.

אכטונג צייטונגס־פערשפרייטער און לעזער־פובליקום — !!

זונטאג, איז אויסגעבראכען א שטרייק געגען „היינט“־„מאמענט“. מיר פאדערן אויף אלע צייטונגס־פערשפרייטער נישט צו פערשפרייטען די דערמאנטע צייטונגען ביז זיי וועלען נאכגעבען אונזערע גערעכטע פאדערונגען. גלייכצייטיג ווענדען מיר זיך אויך צום לעזער־פובליקום, אז זיי זאלען נישט קויפען די אויבענדערמאנטע צייטונגען ביים שטרייק־ברעכער ביז אונזערע גערעכ־טע פאדערונגען וועלען בעפרידיגט ווערען.

מיט אכטונג

די פערוואלטונג

פון פראפ. פעראיין פון צייטונגס־פערשפרייטער אין פוילען—אבטיילונג אין לאדז.

אלע יודען

ערלעדיגען זייערע רעכטס־קאנסולטאציעס־ארבייטען אים לאנגיעהריגען קאמפעטענטען־ביורא

זינגער, זאכאדניא 36 פראנט, פארטער.

בזה אנו מביעים את תודתנו העמוקה לכל המשתתפים בחגיגה שערכנו בהלנובק לכבוד יובלו של נשיאנו

מרדכי חיים רומקאווסקי

וביחוד לועד הציוני, העירוני ובראשו לסנטור ד"ר מרדכי ברודה ולציר לסים ד"ר יוסף רוזנבלט, לבאי־כח הקהלה העברית בלודז, לבאי־כח העתונות המקומית והורשאית, למוסדות „תרבות“, „הרצליה“, „חגנת נשים“, פשיטוליסקא, בית־היתומים רחוב זגירסקא 40, הסתדרות הסוחרים, רחוב פיעטריקובר 10, „בר־כוכבא“, ההלוץ־המרכזי, „התאחדות“, ולמקהלה של „בר־כוכבא“, עבור מנגינתם הנעימה אומרים אנו יישר־כחכם!

הועדים

של בית־המחסה לילדים עברים והחוה בהלנובק,

בית־המחסה לנערות „עזרה־פאמאץ“ בלודז.

Dr. med. Braun

ספעציאל־ארצט פאר הויט־און ווענערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע. בעהאנדלונג מיט קווארץ־ליכט (האר־אויספאל)

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26.

נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 ד. אוונט.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פאר הויט־ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע. היילונג מיט קווארץ־שטראהלען און דיאטערמיע

דזשעלנא 9, טעל. 28-98.

צוריקגעקעהרט

פון 8—10, 5—8, פרויען 3—4.

J. Karmazyn צאהן־ארצט

פאלודניאווא 2

נעהמט אן פערזענליך. ספעציאליסט פאר ווייסע און קינסטליכע ציינער אהן גומען. ביים בעשטעלען קינסטליכע ציינער—וואורצעל און קראנקע ציינער־בעזייטיגונג—גראטיס.

„די וואך פאר'ן יודישען יתום“

מארגען, דאנערשטאג, ד. 24. מערץ ה. י. האלב 9 אין אוונט

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.

ווערט פארקומען א גרויסער

קאנצערט־אוונט

דאס פראגראם וועלען אויספירען: דער כאר און די כלי־זמרים פון „הזמיר“, דער בעקאנטער בעל־תפילה דער זינגער ריאזאנצעוו (באריטאן), ה' פרידבערג (פידעל) ביים קלאוויר ה' בעטזאם.

בילעטען צו 6 זל. (איינטרעטבילעטען פאר יוגענט) צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע. ... בעשטעלטע בילעטען ... ביי דר. פלעצקי (פיעטרק. 51) און דאנערשטאג ביים אריינגאנג אין זאל.

אכטונג! אכטונג!

חברים צייטונגס־פערשפרייטער.

היינט, מיטוואך, 7 אוונט קומט פאר צום 8 מאל אין אייגענעם לאקאל פיעטריקאווער 66

א גענעראל־פערזאמלונג

פון אלע צייטונגס־פערשפרייטער מיט דער בעטייליגונג פון פערשטעהער פון קולטור־אמט און ה' פראים לאזער, פון דער ווארשעווער צענטראלע. אלע ווי איינער מוזט איהר קומען!

מיט אכטונג

די פערוואלטונג פון פ"פ פון צייטונגס־פערשפרייטער אין פוילען, אפט. אין לאדז.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזשעלנא) Tel. 44-16

ספעציאליסט פאר נערווען־, בלאז־ און הארן־קראנקהייטען

נעמט אן פון 1—2 און פון 4—7 אווענד.

Dr. med. STUPEL

12 SZKOLNA 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און ווענערישע קראנק־הייטען, מענער־שוואכע, רענטגען־שטראהלען און קווארץ־ליכט עלעקטרא־טעראפיע.

נעמט אן פון 6—9, פרויען פון 12—3.

דער כאַאָס אין שאַנכאַי.

אין די כינעזישע קוואַרטאַלען קומען פאָר מאַסען-הריגות און רויבערייען. — מיליטער פון דער אָפּטרעטענדער צפון-אַרמעע האָט זיך געוואָלט אַריינרייסען אין די אייראָפּעאישע גאַסען. — דאָס אויסלענדישע מיליטער שטעלט זיי אַנ׳ענערגישען ווידערשטאַנד. — דער מאַגיסטראַט פון די אינטערנאַציאָנאַלע קוואַרטאַלען האָט ערקלערט קריגס-צושטאַנד אין שטאָט.

שאַנכאַי, 22 מערץ (פּאַט) דאָס קאַנטאָנער מיליטער און די שטרייקענדע אַרבייטער ראַבעווען אין שטאָט. אין נאַנקין האָט מען אָנגעהויבען צו שוואַקווירען די פרויען, קינדער און אויסלענדער.

שאַנכאַי, 22 מערץ (פּאַט) דער האַנדעל אין שטאָט איז אינגאַנצען אָפּגעשטעלט, עס שטרייקען 50 טויזענד אַרבייטער. די אַבסאָלוטע מאַיאָריטעט פון זיי זיינען צום קאַמף. אין די ענגלישע קוואַרטאַלען הערשט רוה, און דאָס ווערט געפינען זיך מיליטער-אָבטיילונגען. אין די כינעזישע קוואַרטאַלען, ראַבונגען, ווערט געראַבעוועט און מען מאָרדעט זיך אויסגעצייכנט. די דעמאָראַליזירטע זעלנער פון דער צפון-אַרמעע, ראַבעווען אומאויפהערלעך אַלץ, וואָס זיי טרעפען אויפ׳ן וועג.

לויט הנטשרדיגע מעלדונגען שטרייקען שוין איצט 150 טויזענד אַרבייטער.

שאַנכאַי, 22 מערץ (פּאַט) דער היגער שטאָט-ראַט האָט אַרויסגעלאָזט אַנ׳אויפרוף, אין וועלכען עס ווערט ערקלערט, אַז ער וועט אַנגעמען אַלע מיטלען צו פאַרהיטען דער השרשער פאָרעק לאַגע.

אונגאַרישע פאַשיסטען

מאַכען פיינדליכע דעמאָנסטראַציעס געגען פראַנקרייך.

בודאַפּעסט 22 מערץ (אַטע) אַ גרופּע פאַשיסטישע סטודענטען און בוראַפּעסט האָט היינט איינגעאָרדענט אַ פיינדליכע דעמאָנסטראַציע געגען פראַנקרייך. זיי זענען צו צום בנין פון דער ראַנצויזישער באַטשאַפט און געמאַכט פיינדליכע אויסרופען געגען פראַנקרייך. דערנאָך זענען זיי געגאַנגען צום בנין פון דער איטאַליענישער באַטשאַפט און זיי האָבען געמאַכט בעגייסטערטע אוואַציעס לכבוד מוסאָליני׳ן. וועגן דעם ענין ווערט געפירט אַנ׳אויספאָרשונג.

ענגלישער קאָלאָניען-מיניסטער

זאָגט, אַז די ארץ-ישראל-רעגירונג וועט בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט.

לאָנדאָן, 22. מערץ (טעלעגר. דורך יט״א) אַ געוויסער דעפּוטאַט אין ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט אָנגעפרעגט דעם קאָלאָניען-מיניסטער עמערי, צי איז אים בעוואוסט, אַז אין יאָהר 1926 זענען איינגעוואַנדערט קיין א״י 13,056 יודען און אין דער זעלבער צייט האָבען פאַרלאָזען דאָס לאַנד 7340 יודען!

מיניסטער עמערי האָט געענטפערט, אַז די סבה פון דער אויסוואַנדערונג איז די אַרבייטסלאָזיגקייט אין לאַנד, געגען וועלכער די א״י-רעגירונג האָט איצט אונטערגענומען אַ קאַמף דורך בעשעפטיגען די אַרבייטער אויף עפענטליכע אַרבייטען.

עפענונג פון דער עגיפּטאָלאָגישער ביבליאָטעק,

וואָס עס האָט געגרינדעט דער יודישער פילאַנטראָפּ יוליוס ראָזענוואַלד.

קאַירא, 22. מערץ (טעלעגר. דורך יט״א). אין פּעטען איז פּאַרגעקומען די פייערליכע עפענונג פון דער עגיפּטאָלאָגישער ביבליאָטעק, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען דורך דעם בעקאַנטען יודישען פילאַנטראָפּ און מיליאָנער יוליוס ראָזענוואַלד.

אין דער פייערונג האָבען זיך בעטייליגט בעריהמטע עגיפּטאָלאָגען, ווי פּראָפ. גאַרטער, איינאַך א. א.

די ביבליאָטעק פאַרמאָגט אַ גרויסע צאָהל וויכטיגע ווערק אויפ׳ן געביט פון עגיפּטאָלאָגיע-פאָרשונגען.

די פעלקער-ליגע וועט נישט אינטערווענירען אין קאָנפליקט אויפ׳ן באַלקאַן.

נעווע, 26 מערץ (פּאַט) אין די חוגען פּאָליטישע און דיפּלאָמאַטישע קרייזען פאָרשט מען זעהר שטאַרק נאָך דעם גאַנג פון דעם איטאַליעניש - יוגאָסלאַווישען קאָנפליקט. בכלל השרשט איצט דאָ די איבערצייגונג, אַז דער קאָנפליקט וועט ערלעדיגט ווערען דירעקט דורך די פערהאַנדלונגען צווישען ביידע אינטערעסירטע צדדים אהן אינמעריווענץ פון דער פעלקער-ליגע.

פראַנקרייך און ענגלאַנד פערמיטלען איינצושטעלען דאָס פייער אויפ׳ן באַלקאַן.

לאָנדאָן, 22 מערץ (פּאַט) „דיילי מייל" מעלדעט, אַז פראַנקרייך און ענגלאַנד האָבען בעשלאָסען תיכף אונטערצונעמען אַ פּרוּב צו פערמיטלען אין דעם איטאַליעניש - סערבישען קאָנפליקט

שטרעזעמאַנ׳ס עקספּאָזע וועגען דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע.

בערלין, 22. מערץ (א.ה.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון רייכסטאַג האָט שטרעזעמאַן געהאַלטען אַ גרויסע עקספּאָזע וועגען דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטישער לאַגע. ער האָט געזאָגט, אַז דייטשלאַנד אינטערעסירט היינט פאָלגענדע 3 פּונקטען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סיטואַציע: די מלחמה אין כינע, די פערוויקלונגען אויפ׳ן באַלקאַן און דאָס פּראָבלעם פון אויבער-רהיין. שטרעזעמאַן האָט אונטערגעשטראָכען, אַז דייטשלאַנד שטרעבט צו דעם, אַז עס זאָלען נישט אַרויסגערופען ווערען קיין קאָנפליקטען און אייראָפּא זאָל זיך נישט טיילען אויף 2 פיינדליכע לאַגערן. אין דעם דאָזיגען גייסט וועט שטרעזעמאַן פיהרען ווייטער זיין אויסלענדישע פּאָליטיק.

פאַרוואָס איז די „אגודה" אַריין אינ׳ם בלאָק

צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען אין ירושלים.

ירושלים, 22. מערץ (טעלעגר. דורך יט״א). ווי ס׳איז שוין מיטגעטיילט, איז דאָ געשאַפען געוואָרען אַ בלאָק צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען פון אַלע יודישע פּאַרטייען, אינ׳ם בלאָק געהט אויך אַריין די „אגודה". דאָס איז דאָס ערשטע מאָל, וואָס די „אגודה" געהט האַנד ביי האַנד מיט׳ן יודישען ישוב אין א״י.

די פאַראייניגונג פון אַלע יודישע פּאַרטייען איז געוועזען אַ נויטווענדיגקייט, כדי זיך צו זיכערען אַ גענוגענדע רעפּרעזענטאַנץ אין שטאָט-ראַט.

די אַלגעמיינע וואַהל-בעדינגונגען זענען פאַר יודען זעהר נישט גינסטיג. אין דער וואַהל אויפזיכטס-קאָמיסיע, וואָס די רעגירונג האָט בעשטימט איז נישט אַריין קיין איין יוד. דעמאָגלייכען איז זעהר נישט גינסטיג פאַר יודען די פערטיילונג פון מאַנדאַטען לויט קוריעס.

די דאָזיגע לאַגע האָט געשאַפען אַ שטאַרקע אינצופרידענהייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, וואָס האָט געפיהרט צו דער פאַראייניגונג פון אַלע פאַרטייען אין איין בלאָק.

דער ראַדאָשיצער רב ר׳ ישראל יוסף

קומט זונטאָג אויף קבר אבות קיין לאָדז.

ער וועט מאַכען אַ הספּד דעם נפטר אין אַלטשקעטישער שוהל

ראַדאָשיץ, 22 מערץ (טעלעפאָניש) זונטאָג דעם 27 מערץ, אין טאָג ווען עס ענדיגען זיך די שלושים נאָכ׳ן אַלטען ראַדאָשיצער רבי׳ן זצ״ל, קומט צו פאָהרען קיין לאָדז דער ראַדאָשיצער מרא דאתרא ר׳ ישראל יוסף שליט״א, וועלכער איז דער עלטסטער זוהן פון׳ם נפטר.

דער רבי ר׳ ישראל יוסף וועט זיין אויף קבר-אבות און מאַכען אַ הספּד אויפ׳ן קבר פון אַלטען ראַדאָשיצער רבי׳ן.

ווי מיר דערוויסען זיך וועלען מיט אים מיטקומען צופאָהרען קיין לאָדז אַ גרויסע צאָהל ראַדאָשיצער חסידים. דער רבי ר׳ ישראל יוסף וועט אויך מספּיד זיין דעם נפטר אין דער אַלטשטעטישער שוהל.

פּאָליציי פערבאָטען עפענטליכע אַרויסטריטען פון די האַכענקרייצלער אין קעלן.

קעלן, 22. מערץ (טעלעגר. דורך יט״א). ווי דאָס היגע „יודישע וואָכענבלאַט" טיילט מיט, זענען בעת׳ן אָנפאַל אויפ׳ן וואָהל-לאָקאַל פערוואונדעט געוואָרען 3 יודישע בירגער.

דער פּאָליציי-פּרעזידענט האָט פערבאָטען עפענטליכע אַרויסטריטען פון דער נאַצ. סאָציאַליסטישער אַרבייטער-פּאַרטיי און די רעכטע אָרגאַניזאַציעס.

שטורמישע זיצונג פון קאָנציליאַציע-קאָמיטעט.

שאַרפע פּאָלעמיק צווישען וויצע-פּרעזידענטען גראַשקאָווסקי און וואַיעוואָדזקי.

(ע) מאָנטאָג איז פאָרגעקומען אַ שטורמישע זיצונג פון קאָנציליאַציע-קאָמיטעט. אַ גרויסע דיסקוסיע האָט אַרויסגערופען דער פאָרשלאָג פון וויצע-פּרעזידענט וואַיעוואָדזקי וועגען ענדערן דעם רעגולאַמין פון קאָנציליאַציע-קאָמיטעט. לויט די אויספיהרונגען פון וויצע-פּרעזידענט וואַיעוואָדזקי האָט דער פאָרזיצענדער פון קאָמיטעט צו ברייטע רעכט ביים צונעמען אַרבייטער. צו גרויסע רעכט האָט אויך דער הויפּט-אינזשעניר סקושיוואַן. דערנאָך האָט ח׳ וואַיעוואָדזקי שאַרף קריטיקירט די מעטאָדען פון אינזש. סקושיוואַן, וועלכען ער האָט בעזונדערס באַשולדיגט פאַר וועגען זיך צו דער פּראָטעקציע וועגען צוציהען צו פּראָגנאָזע-אַרבייטן עפענטליכע אַרבייטער פאַר נישט אַרויסגעבען דעם געהעריגען סכום אַרבייט.

ראַטמאַן ראַפּאַלסקי האָט אָנגעוויזען, אַז אינזש. סקושיוואַן רעכענט זיך נישט מיט די בעשלוסען פון קאָמיטעט און ער נעמט צו אַרבייטער אומגערעכנטער די פּראָטעקציאָנעלע בעאַמטע. אינזש. קערנפּיים האָט אינזש. סקושיוואַנ׳ס טאַקטיק ביים צונעמען אַרבייטער פאַר אַ ריכטיגע. ביי די קאָנציליאַציע-אַרבייטען דאַרפען נישט צוגענומען ווערען קיין אַרבייטער דורך דער פּערמיטלונג פון די פּאַראַיינען, ווייל יעדע עטליכע טעג וועלען זיי ערקלערען שטרייקען און דערמיט שטערען די אַרבייט.

אין דער זעלבער מיינונג איז אויך דער צווייטער וויצע-פּרעזידענט גראַשקאָווסקי.

דאַן נעמט נאָך אַמאָל אַ וואָרט אינזש. וואַיעוואָדזקי, וועלכער טרעט שאַרף אַרויס געגען אינזש סקושיוואַן און געגען וויצע-פּרעזידענט גראַשקאָווסקי. דער לעצטער נעמט דאָס שלום-וואָרט און שטעלט שאַרף ח׳ וואַיעוואָדזקי׳ן ערקלערענדיג, אַז ח׳ וואַיעוואָדזקי נעמט זיך איצט אָן די קושיווזשע פון די אַרבייטער, ווייל עס געהט צו וואַהלען און ער וויל דורך דעם געפינען די סימפּאַטיע ביי זיי.

צוזאַמענפאָהר פון די קראַנקען-קאַסעס

אין דער לאָדזער וואַיעוואָדזטווא.

(ע) נעכטען האָבען זיך אין לאָדז אָנגעהויבען די בעראַטונגען פון צוזאַמענפאָהר פון פאַרשטעהער פון די קראַנקען-קאַסעס אין דער גאַנצער לאָדזער וואַיעוואָדזטווא. דער צוזאַמענפאָהר קומט פאָר אין לאָקאַל פון קרייז-פערבאַנד. עס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען אַ רייה וויכטיגע ענינים.

אַ טאַקסע אויף זומער-וואוינונגען

וועט איינפיהרען דער לאָדזער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט.

(א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם זיך דערנעהנטערענדיגען זומער, לאָזט זיך שוין בעמערקען אַ פּאַסקע אויף זומערוואוינונגען. די בעזיצער פון די דאַטשעס האָבען לעצטענס אויפגעשרויפט די פּרייזען פון דירות. פאַר אַ שטוב מיט אַ קיך אין ווישניאָוואַ-גורא ווערט געפאָדערט 500—4 זלאָטים.

אין רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג וועגען אָנהויבען אַנ׳אַקציע געגען די אַפּעטיטען פון די דאַטשניקעס. עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו מאַכען אַ טאַקסע אויף זומער-וואוינונגען.

אין יעדען פאַל, ווען עס וועט זיך אַרויסווייזען, אַז די טאַקסע ווערט נישט אָפּגעהאַלטען, וועט מען נעמען דעם דאַטשע-בעזיצער פאַראַנטוואָרטליך און ווערען אַ פּראָצעס און ער וועט שטרענג בעשטראָפט ווערען

דער מאָרגענדיגער קאָנצערט אין „פילהאַרמאָניע"

לטובת דער „וואַד פאַר׳ן יודישען יתום".

די זאַמעל-אַקציע לטובת די יודישע יתומים-הייזער אונטער׳ן נאָמען די „וואָך פאַר׳ן יודישען יתום" ווערט ווייטער געפיהרט. ס׳קומען ווייטער פאָר זאַמלונגען אין מזמן, סחורות און פּראָדוקטען.

מאָרגען, דאָנערשטאָג, ווערט אין „פילהאַרמאָניע" איינגעאָרדענט אַ גרויסער קאָנצערט, אינ׳ם פּראָגראַם בעטייליגען זיך דער כאָר און די סאָליסטען פון „הזמיר", דער בער המטער זינגער ריאַזאַנצעוו, דער בעקאַנטער וויאָלין שפּילער ה׳ פרידבערג, ביים קלאַוויר ה׳ בעטוואַם.

די אונטערנעהמער האָבען בעשטימט אַנ׳ איינהייטליכען פּרייז פאַר אַלע בילעטען (6 זלאָטעס). צוליב׳ן סימפּאַטישען ציל פון דער אונטערנעהמונג איז ווערט אַז זי זאָל געשטיצט ווערען און די פונאַנידערגעשיקטע בילעטען זאָלען אָנגענומען ווערען.

אַ משוגענער הונט צעביסען עטליכע צעהנדליג מענשען.

די, וואָס זענען געביסען געוואָרען, דאַרפען זיך מעלדען אין סאַניטאַר-אַמט.

(מ) דעם פערגאַנגענעם זונטאָג האָט אַ הונט, וואָס געהערט צו לעאָן שמצוויסקי, וועלכער וואוינט אין באַהן-הויז גומער 2 ביים קאַלישער וואַקזאַל, צעביססען איינציגע צעהנדליג מענשען. דער געגיטער-הילפס-אַמט האָט דעם וואַקזאַל געשיקט אַ פעלדשער, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער הונט איז משוגע.

דער סאַניטאַר-אַמט ווענדעט זיך צו אַלע פערזאָנען, וואָס זענען געביסען געוואָרען דורכ׳ן הונט, אַז אין איינציגען איבערגעבען זאָלען זיי זיך מעלדען אין סאַניטאַר-אַמט, וואו מען דאַרף זיי מאַכען איינאַימפּונגען.

דער סאַניטאַר-אַמט געפינט זיך אַנ׳ וושעראַמסקע 4.

איבערגעשיקט די פאָדערונגען פון די טעקסטיל-אַרבייטער צו דער אַרביטראַזש-קאָמיסיע פון דער רעגירונג.

עס שטרייקען נאָך די האַנד-וועבער און פּלוש-אַרבייטער.

אין זדונסקאַ-וואָלאַ און אין פּיעטריקאָוו דויערט דער שטרייק ווייטער.

(:) די צווישען פערבאַנדס-קאָמיסיע האָט שוין איבערגעשיקט דעם מעמאָריאַל מיט די אַרבייטער - פּאָסטולאַטען צו דער אַרביטראַזש - קאָמיסיע. די אַרבייטער שטעהען ווייטער ביי דער פאָרדערונג פון אַ הוספה פון 25 פּראָצענט, ווי אויך אַ גאַראַנטיע פון אַ 6-שעה׳דיגען אַרבייטס-טאָג אין שבת און 8 שעה אין דער וואָכענס. ווייטער ווערט געפאָדערט נישט צוצולאָזען פרויען און יוגענדליכע צו דער נאַכט-אַרבייט, צו אַנערקענען די פאַבריקס - דעלעגאַטען און נישט אָנגעמען געגען זיי קיין רעפּרעסיווע מיט׳ן צוליב׳ן שטרייק.

וואַרשא, 22 מערץ (טעלעפאָניש) ווי מיר דערוויסען זיך וועט היינט נישט פאָרקומען קיין געמיינזאַמע זיצונג פון דער אַרביטראַזש-קאָמיסיע פון דער רעגירונג.

די מיטגלידער פון דער אַרביטראַזש-קאָמיסיע: וויצע-פּרעמיער באַרטעל און די מיניסטערן יורקעוויטש און קוויאַטקאָווסקי פאָרשען היינט אויס יעדער באַזונדער דעם ענין. מאָרגען וועלען די אינדוסטריעלער געבען אַ תשובה אויף די געשטעלטע פראַגען.

די רעזולטאַטען פון אַרביטראַזש וועללען ערשט בעקאַנט ווערען סוף וואָך.

• • •

(ץ) אין זדונסקאַ-וואָליאַ, ווערט געשטרייקט נאָך ביז היינט, די אַרבייטער פערלאַנגען דאָרט, אַז ביז ס׳וועט אַרויס געגעבען ווערען דער אַרביטראַזש-אורטייל, זאָל רעגולירט ווערען דער „צושגוק", ווייל ווי ס׳שטעלט זיך אַרויס, זענען דאָרט פאַראַן בעזונדערע אַבמאַכען אין די פאַבריקען, לויט וועלכע די אַרבייטער פערדינען פיל ווענינגער, ווי די טעקסטיל-אַרבייטער אין לאָדז.

די אַרבייטער פאָדערן, אַז פאַר׳ן אורטייל פון דער אַרביטראַזש-קאָמיסיע, זאָלען אויסגעגליכען ווערען די לוינען מיט די לאָדזער אַרבייטער.

(ץ) אויך קומט ווייטער פאָר דער שטרייק אין „מאַשטשענגיצאַ" (ביי פּעטריקאָוו), וואו ס׳געפינט זיך ענדער׳ס רייזיגע פאַבריק, וועלכע בעשעפטיגט ביז 6 טויזענד אַרבייטער.

דאַרטדויערט דער שטרייק ווייטער דערפאַר, ווייל די אַרבייטער ווילען נישט מעהר אַרבייטען ווי אויף 2 וואַרשטאַטען.

• • •

(ץ) אויך אין דער פאַבריק „פּיאָטרקאָווסקאַ מאַנופאַקטורא" (אין פּעטריקאָוו), וועלכע געהערט צו דער אַקציאָנער-געזעלשאַפט זילבערשטיין, דויערט דער שטרייק.

לויט אַנ׳אַבמאַך צווישען דער פאַרוואַלטונג פון דער פאַבריק און די פּראַפעסיאָנעלע פאַראיינען זענען די לוינען פאַר׳ן שטרייק געשוואַן מיט 15 פּראָצענט נידריגער, צוליב דעם, וואָס די פירמע מוז צום עקספּאָרטירען די אויסאַרבייטונגען אויסגעבען מעהר, ווייל זי האָט נישט קיין דירעקטע באַהן-פערבינדונג און צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די פאַבריק נעפינט זיך אין אַ דאָרף ביי פּיעטריקאָוו.

איצט אָבער האָבען די אַרבייטער-פעראיינען אויסגערעכענט, אַז די הנחה פון 15 פּראָצענט איז צו גרויס און זיי פערלאַנגען, אַז דער אונטערשייד זאָל בלויז זיין 6 פּראָצענט.

די לוין-פאָדערונגען פון די פּלוש-דרוקער.

(ץ) צוזאַמען מיט די פאָדערונגען פון די טעקסטיל-אַרבייטער האָבען אויך אַרויסגעשטעלט פאָדערונגען פון 25 פּראָצענט די פּלוש-דרוקער.

דער צווייג פון דער אינדוסטריע בעשעפטיגט אין לאָדז איינציגע טויזענד אַרבייטער. די פּלוש-אינדוסטריעלער זענען נישט איינגעגאַנגען אונטערצושטרייכען זיך דעם אַרביטראַזש.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָר. אויסער דער איצטיגער הוספה, פאָדערן נאָך די פּלוש-וועבער אַ הוספה פון 6 און 15 פּראָצענט, וועלכע מען האָט נישט געגעבען בעת די פריהערדיגע טעקסטיל אַקציעס.

די אינדוסטריעלער האָבען אויף דער קאָנפערענץ ערקלערט, אַז איצט קאָן נאָר קיין רעדע נישט זיין פון די פריהערדיגע הוספות, צוליב דעם איז די קאָנפערענץ איבערגעריסען געוואָרען אָהן אַ רעזולטאַט.

• • •

(ץ) אַ ווילדער צווייג פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע איז די האַנד-וועבעריי, וואָס קאָנצענטרירט זיך הויפּטזעכליך אין באַלוט, און בעשעפטיגט יודישע און דייטשע אַרבייטער.

די האַנד-וועבער זענען צוזאַמען אַרויסגעטרעטען אין אַלגעמיינעם שטרייק אַרויסשטעלענדיג אויך 25 פּראָצענט אַ הוספה פאָדערונג.

איצט, ווען דער שטרייק האָט זיך געענדיגט, האָבען די אונטערנעהמער ערקלערט, האָט זיי וועלען נישט געבען קיין שום הוספה, אפילו נישט די, וואָס די אַרביטראַזש-קאָמיסיע וועט בעשטימען.

צוליב דעם האָבען די אַרבייטער בעשלאָסען ווייטער צו שטרייקען.

גערער רבי אויף אַ חתונה אין פּאַביאַניץ.

אַנ׳עולם פון 10 טויזענד חסידים זענען זיך צונויפגעפאָהרען צו דער חופה.

דער גערער רבי וועט בלייבען אין פּאַביאַניץ איבער די שבע ברכות.

פּאַביאַניץ, 22 מערץ (טעלעפאָניש) היינט 11 פריה איז דער גערער רבי אָנגעקומען קיין פּאַביאַניץ צו דער חתונה פון ר׳ אינשע מאיר משה צעלאַל׳ס זוהן, וואָס איז פאָרגעקומען היינט אָוונד ביי אונז אין שטאָט. דער צלה׳ס פעטער איז דער בעוואוסטער פּאַביאַניצער גביר ראובן פּראַמאַן.

צו דער חתונה זענען געקומען אַנ׳ עולם פון העכער 10 טויזענד מאַן און פרויענדער מענשען זענען איבערגעפליסען אין לאָדז, נישט קאָנענדיג מיטפאָהרען מיט׳ן לעצטען צוג קיין פּאַביאַניץ. אוניסע עולם נעפינען זיך אַ גאַנצע רייהע אַנגעזעהענע רבנים פון פּוילען. דער נעדראַנג ביי דער חופּה איז געווען אַזוי גרויס, אַז פּאָליציי האָט געמוזט האַלטען די אָרדנונג. דער גערער רבי וועט בלייבען אין פּאַביאַניץ איבער די גאַנצע שבע ברכות.

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעהמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

[אדר]עס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

[ו]עגעז די ענדיקישע [ו]אהל-פראיעקטע.

די אלטע רוימער האב״ן געהאט א שפריכווארט: „די געשיכטע איז א לעהרע[רין] [..]ן פון לעבען". דאס שפריכווארט איז אמת. עס וואלט אזוי בעדארפט צו זיין, [..]ר לײדער איז עס אזוי אין די זעלטענסטע פאלען. די פעלקער זענען אין דער [..]ציהונג אזוי ווי גרויסע קינדער. זיי לערנען נישט פון דער ערפאהרונג פון אנ[דע]רע פעלקער, נאר זיי דאכט זיך, אז זיי וועלען זיין קלוגער. מיר געדענקען [..], ווי אזוי עטליכע אײראפעאישע מלוכות האבען פאר׳ן קריג בעהאנדעלט זײע[רע] נאציאנאלע מינאריטעטען. מיר געדענקען די מעטאדען, וועלכע ביסמארק האט [..]וטצט געגען די פאלאקען, רוסלאנד געגען די „אינאראדצעס", די פאלאקען יודען [..]ון אנדערע, און אויך די עסטרײכישע דײטשען געגען די טשעכען.

אויפ׳ן וועג פון אדמיניסטראטיווער אונטערדריקונג, פון שיקאנען און אויפ׳ן [..] פון א געקינצעלטער וואהל-ארדנונג האבען די דערמאנטע מלוכות געפרובט [..]ונקנעמען בײ די מינאריטעטען זײער רעכט אויף זעלבסט-בעשטימונג. זיי האבען [..]עפרובט רוסיפיצירען, אדער גערמאניזירען זײערע קינדער און בערויבען זיי פון [..]ר פערטרעטונג אין די פארלאמענטארישע קערפערשאפטען.

דאס סיסטעם פון ביסמארק מיט דעם „אסטמארקען-פעראיין", וואס האט מיט [..] מלוכה׳שע מיטלען בעזעצט דײטשע קאלאניסטען אויפ׳ן פוילישען געביט און [..]מאניזירט פוילישע קינדער אין די שולען, האט ארויסגערופען א גרויסע אומ[..]ידענקײט און שנאה געגען דײטשען רעזשים. א שנאה, וואס האט געדויערט [..] און איז געווען טיף. ווען עס איז געקומען צו דער מלחמה האט די שנאה [..] געבראכט איהרע פרות. פונקט אזוי איז געווען אין עסטרײך מיט די טשעכען. [..]ער עס קוקט זיך בעסער צו צו די רעזולטאטען פון דער וועלט-מלחמה, דער [..]ה, אז עסטרײך איז אונטערגעגאנגען הויפטזעכליך צוליב די טשעכען און איטא[..]ענער, וועלכע האבען זיך געפיהלט בעדריקט אין זײערע רעכט.

אין פערהעלטניש צו די יודען אין רוסלאנד האט אפילו ד מ א ו ס ק י, דער [..]פער פון דער „ענדעקישער פארטײ", אנגעוויזען דערויף אין זיין בוך אונטער׳ן [..]: פוילען, דײטשלאנד און רוסלאנד: אז דער טיפער דרוק פון דער רוסישער [..]גירונג האט געטריבען די יודען אין די ערטער פון דער רעוואלוציע און אז די [..]וואלוציעס פון 1905 און 1917 האבען דערשיטערט דעם רוסישען רייז, איז א [..]קאנטע זאך".

טראץ די אלע טרויעריגע נסיונות, ווילען אבער אונזערע ענדעקעס די זעל[..] פאליטיק אנהויבען בײ זיך. זיי הויבען אן א נײע תקופה פון רעכט-בעגרענצונג [..] אונטערדריקונג פון די מיעוטים-פעלקער אין פוילען.

אנשטאט צו הירקען אזוי ווי די ענגלענדער האבען געטאן מיט די בורען, [..] די מיעוטים זאלען זיך פיהלען וואס אמאל היימישער אין פוילען און זאלען [..]טראכטען דעם פארלאמענט פאר א הויז, וואו זיי זאלען קומען זיך אויסרעדען,— [..]ן די ענדעקעס אלעס טוהן פון געקינצעלטער „וואהל-געאמעטריע" און אויף [..] אופן „ראטעווען" די פוילישע מלוכה.

אין אלטען עסטרײך האט דער בארון שמערלינג געוואלט, אז די טשעכען [..]לען האבען א גאר קלײנע פערטרעטונג אין פארלאמענט, און ער האט געפעלשט [..]טאטיסטיק לטובת די דײטשען. וואס זענען געווען די רעזולטאטען דערפון? [..] טשעכען האבען יאהרען-לאנג צוריקגעהאלטען זיך פון די וואהלען אין עסט[..]ײכישען פארלאמענט און ווען זיי זענען צום סוף צוריקגעקומען האבען זיי דעם [..]נער פארלאמענט דורך זײערע מעטאדען, דורך זײער אבסטרוקציע און דורך [..]ר טאקטיק אינגאנצען מאכטלאז געמאכט.

אין ריסלאנד האט נאך דער ערשטער דומע די רעגירונג פון בוליגין און [..]טאליפין אויך אײנגעפיהרט אזא וואהל-געאמעטריע. אז יודען, פאלאקען און אנ[..]רע „אינאראדצעס" זאלען אין דער דומע נישט קאנען ארײנקומען. וועגען די [..]גען האבען מיר שוין גענוג געהערט.

נישט אומזיסט האט אונזער קהלת געזאגט „אין חדש תחת השמש".

די קורצזיכטיגע פאליטיקער ווילען כלומר׳שט געטרײ זיין זײער מלוכה, און [..]זענען די, וועלכע שאדען זײער מלוכה, ווי די גרעסטע שונאים.

אין געגענזאץ דערצו האבען, למשל, די ווײטזיכטיגע ענגלענדער מיט זײער [..]יטיק געהאט ערפאלג, אז די זעלבע בורען, וועלכע האבען די ענגלענדער נאכ׳ן [..]לירען זײער אומאפהענגיגקײט, געהאסט אלס זײערע גרעסטע שונאים, בעקו[..]נדיג דאן פון ענגלאנד א ברײטע אויטאנאמיע, זענען זיי געווארען די גרעסטע [..]נד פון ענגלאנד, און ווען עס איז געקומען די וועלט-מלחמה האבען די בורען [..]וויליג געקעמפט פאר ענגלאנד געגען דײטשלאנד.

און די פוילישע ענדעקעס ווילען פארט שפילען די ראלע פון קלײנע ביס[..]ארק׳לעך און קלײנע סטאליפינס. זיי ווילען נישט פערשטעהן, אז דאס, וואס איז [..]ט געלונגען גרויסע, שטארקע און פון הונדערטער יאהרען אבסאלוטיסטיש-רע[..]ע מלוכות קען נאך ווייניגער געלונגען א יונגע נאך שוואכער און פארלאמענ[..]יש-רעגירטע רעפובליק.

די ענדעקעס זענען אין זײערע מעטאדען קאנסעקווענט.

שעקספיר זאגט אין זײן דראמע „האמלעט": אין דעם משוגעת שטעקט [..]מעטאד".

ביסמארק האט אין די 80-גער יאהרען געוואלט פערניכטען דעם סאציאליזם, [..] ער דורכגעזעצט אין פארלאמענט די אזוי-גערופענע „סאציאליסטען-געזעצען" [..] די שארפסטע רעפרעסיעס געגען סאציאליסטען.

דער רעזולטאט דערפון איז געווען, אז בײ די קומענדיגע וואהלען זענען די [..]יאליסטען ארײן אין פארלאמענט אין א פיל שטארקערער צאהל, ווי פריהער.

כמעט אזוי וועלען די ענדעקעס נישט לערנען בײ דער לעהרערין „געשיכטע" [..] אונטערשטיצען א שארף געזעץ געגען די קאמוניסטען. זיי ווילען נישט זעהן, [..]ער קאמוניזם איז זעהר שוואך דוקא אין די לענדער, וואו ער איז א לעגאלע [..] ווי אין פראנקרײך און ענגלאנד, דאגעגען איז ער זעהר שטארק דארט, [..] איהם קומט אויס צו פיהרען אן אונטער-ערדיש לעבען ווי, למשל, טאקע אין [..]לען.

די ענדעקעס בעמיהען זיך איצט צו פערקריפלען די וואהל-ארדינאציע צום [..] און אזוי ארום אויף דעם אומגערעכטעסטען אופן, אוועקצונעמען די נאציאנא[..] מיעוטים זײערע רעכט. מיר גלויבען, אז די הײנטיגע רעגירונג האלט פון דעם [..]ויזאך, אז „די גערעכטיגקײט איז דער יסוד פון דער מלוכה".

נור די מלוכות האבען א לאנגען קיום, וואס זענען געבויט אויף דעם פרינציפ. [..] וועגען דעם טארען אויך די ענדעקעס, אינאײנעם מיט זײער חבריא נישט [..]געסען.

סאנאטאר ד״ר מיכאל רינגעל.

ווי זעהט אויס דאס לעבען אין ארגענטינא?

ארגענטינא א פערקעהרטע וועלט: זומער איז דא ווינטער און ווינטער איז זומער. — דער עקאנאמישער קריזיס און זײנע סבות.

פון ל. מלאך.

די טױערען פון אמעריקא זענען פעסט פערמאכט. דער חורבן אין אײראפא איז נאך גענוג גרויס, די עמיגראציע זוכט איהר אויסוועג. פונקט ווי אז מען פערצוימט א לויפענדען טײך, זוכט זיך דאס וואסער אנ׳אנדערען וועג, אזוי מוז זיך דער עמיגראציע-שטראם אויסזוכען זײנע וועגען, מוז האבען א לאנד, וואו ארײנצושטראמען.

דעריבער זענען אין איצטיגען מאמענט אלע אויגען פון די, וואס שטעהען שוין זײט יאהרען מיט׳ן וואנדער-שטעקען אין האנט, גרײט זיך אוועקצולאזען אין דער ווייטער וועלט ארײן, געווענדעט קיין דרום-אמעריקא.

אין פערלויף פון די יאהרען נאך דער מלחמה, האט זיך די יודישע בעפעלקערונג אין דרום-אמעריקא פיעלפאכיג פערגרעסערט. אויסער דעם, די אימיגראנטען וואס קומען אהער, קומען שוין נישט אויף דערהײל. מען ווייסט, אז צוריק אין פער׳חרוב׳טען אײראפא וועט מען נישט פאהרען, און אמעריקא איז נאר א חלום, וואס איז אויסגערונען געווארען.

ארגענטינא און בראזיליען נויטיגען זיך שטארק אין א גרויסע אימיגראציע. בראזיליען איז אזוי גרויס ווי גאנץ אײראפא (חוץ רוסלאנד), און האט פון דעסטוועגען נישט מעהר ווי דרײסיג מיליאן אײנוואוינער; און ארגענטינא איז אהן א שיעור גרויס און האט אזעלכע ברײטע אויסגעשפרײטע סטעפעס, האט געוואלדיג גרויסע שטרעקעס ערד, וואס איז נאך נישט פריהער געווארען פון אקער-אײזען, און האט נישט מעהר ווי אכט מיליאן אײנוואוינער. ס׳איז קײן צווײפעל ניט, אז נאך צעהנדליגער מיליאנען מענשען קאנען דא אײנוואנדערען, און נישט נאר וואס עס וועט גאנץ גראם זיין, עס וועט אײנער בײם צווײטען גאר נישט צונעמען, נאר ס׳וואלט נאך פערגרעסערט די פראדוקציע פאר׳ן אײגענעם מארק, עס וואלט ענטשטאנען אנ׳אינדוסטריע, וואס עס פעהלט און וואס איז אזוי נויטיג פאר׳ן לאנד.

ארגענטינא האט כמעט גארנים קײן גרויסע אינדוסטריע. האט נישט קײן פאבריקען. די לעצטע צײט זענען ענטשטאנען אײניגע פאבריקען פון שניט-סחורות און אנדערע, אבער אלץ איז אין אזא קלײנעם מאסשטאב, אז עס קען נישט זײן קײן רײד פון בעפרידיגען א גרויסע מחנה נוטע ארבײטער. ארגענטינא איז אבער אנ׳אגרארער-לאנד, ס׳הײסט, די הויפט-זאך פון איהר פראדוקציע איז תבואה און פיה. ארגענטינא איז כמעט דער וועץ-שפײכלער פון דער וועלט און צו דער זעלבער צײט דער גרעסטער פלײש-מארק.

יא, א פלײש-מארק. מיליאנען אקסען דרעהען זיך ארום איבער די פעלדער, כמעט אין א האלב-ווילדען צושטאנד בלאנדזשען זיי ארום. ווײס מען ניט פון אזא זאך, ווי א שטאל פאר בהמות. מען וואלט געדארפט האבען שטאלען אפשר מײלען-לאנג. דאס קעלבעל ווערט געבוירען אונטער׳ן פרײען הימעל, האדעוועט זיך אויף זומער אונטער דער ברענענדיגער זון, ווינטער די קאלטע, פײלע רעגענס. פון קײן אנדער זאך ווי גראז ווײסט עס נישט צו עסען. ביז ס׳קומט א טאג — א סוחר קויפט אפ בײם אײגענטימער די „שטיקלעך", ס׳הײסט, ווייפיל שטיקלעך פיה עס דרעהט זיך ארום אויף יענעמ׳ס פעלד און מ׳טרײבט זיי אוועק אין די גרויסע שלאכט-הײזער.

דאס איז די גרעסטע פראדוקציע פון לאנד, און הונדערטער טויזענדער ארבײטער זענען בײ דעם בעשעפטיגט.

הונדערטער שטיקלעך פיה ווערען דורך א שמאלען ארײנגאנג צוגעפיהרט צו א גרויסען עלעקטרישען האמער, וואס איז מכבד יעדען שטיקעל פיה מ׳ט א קלאפ איבער׳ן קאפ. באלד ליגט דער קאפ בעזונדער, די פיל ווערט אויגענבליקליך אפגעשונדען, דאס פלײש אויף פאסען געשניטען און נעפיהרט אין גרויסע קאסטענס, וואס בעקומען פון עלעקטרי־ אומגעהויערע קעלט, און הונדערט שיפען צוטראגען איבער אלע ווינקלען פון דער וועלט די געפרוירענע פלײשען — ארגענטינע׳ס הויפט-פראדוקציע.

טאג און נאכט ארבײטען די פלײש פאבריקען, און טאג-אײן, טאג אויס ווערען די שיפען געלאדענט, פיהרען אוועק פלײש פאר דער וועלט און ברענגען צוריק זײדענוואר און אנדערע לוקסוס-ארטיקלען, וואס דער ארגענטינער האט אזוי ליב צו געברויכען.

געווען איז אמאל א מלחמה׳לע אויף גאט׳ס וועלטעל. אין דעם וועלטעל האט מען געשאכטען מענשען, זיך אײנס דאס אנדערע געקוילעט, און אין ארגענטינא האט מען געקוילעט אקסען. וואס גרעסער די מלחמה האט זיך צופלאקערט, אלץ מעהר אקסען האט מען אין ארגענטינא געשאכטען. די וועלט איז געווען הונגעריג, האט מען געדארפט פלײש. ארגענטינא איז נישט ארײן אין קריג, האט נישט געפיהרט מיט קײנעם קײן מלחמה דערפאר האט זי געליפערט גרויסע בעשטעלונגען אי פאר דײטשלאנד, אי פאר פראנקרײך, ענגלאנד און אנדערע. די שפע אין לאנד איז געווען גרויס. ארימע זענען רײך געווארען, רײכע זענען מיליאנערען געווארען, דאס לאנד האט זיך נײבאדעט אין גוטס. אבער אפילו מלחמה איז אויך נישט קײן אײביגקייט; נאך די זיבען פעטע יאהרע קומען זיבען מאגערע. דער חסרון איז אבער, וואס די מאגערע יאהרען זענען שוין צומאגער, און צו די זיבען וועט אוראי צוקומען נאך זיבען. מען זעהט נישט קײן פערבעסערונג.

זינט נאך דער מלחמה הערשט אין לאנד אנ׳אומגעהויערער קריזיס, וואס דרינגט ארײן טיפער און טיפער אין די אדערען פון לאנד. עס דרעהען זיך ארום טויזענדער רואינירטע, נעכטיגע נבירים און הײנט קבצנים. די באנקראטען זענען אזא זיפיגע ערשײנונג, אז מען וואונדערט זיך שוין נישט, ווען מען לײענט אין די צײטונגען, אז א גרויסע פירמע איז געבראכען געווארען.

ס׳פערשטעהט זיך, אז בײ אזא אלגעמײנעם לאגע אין לאנד איז עס שוין פאר׳ן ארבײטער נישט קײן „ארץ זבת חלב ודבש" — א לאנד, וואס טריפט מיט מילך און האניג. מען איז שוין צופרידען, אז אין שטוב איז דא ברויט מיט פלײש און מען קען צאהלען פאר׳ן מישטשײנס געצאגט וואוינונג, וואס בעשטעהט פון אײן אײנציג צימערל, אהן פענסטער, אהן ליכט און אהן לופט, מיט א קיך אנ׳אלגעמײנע אויפ׳ן הויף, אין וועלכער עס קאכען דארט אלע שכנ׳טעס...

* * *

ווײט, גאנץ ווײט ליגט ארגענטינא. דער אימיגראנט פון אײראפא מוז וואנדערען פיר און אמאל פינף וואכען, ביז ער דערגרײכט זײן ציל.

דער עמיגראנט, ווען ער פאהרט ארויס פון זײן היים, הויבט נישט אן צו וויסען וועגען דעם לעבען אין דרום-אמעריקא, וועגען די ארטיגע מנהגים, זיטען און פיהרונגען. ער מײנט ס׳איז אמעריקא, ער וועט זיך טרעפען מיט בעקאנטע, מיט נאהנטע, ער האט אפילו נישט, אז ווען אין פוילען איז ווינטער, שטארקע פרעסט און גרויסע שנעען, איז אין ארגענטינע זומער. אונברחמנות׳דיגע היצען. מענשען פרעגלען זיך אויף די גאסען. ווי א ווינט פון פײער וואלט געבלאזען אויף די פנים׳ער. און בײנאכט ליגט מען אויסגעלײגט אויף די דעכער, מען וויל כאטש אביסעל לופט אין זיין אײנאטעמען.

ווער איז נישט געוואוהנט אין דער אלטער היים אויפצוזעצען דעם ליבען יום-טוב פסח אלס א חשוב׳ן, אנגענעמען גאסט א קלײנ־קײט, דער יום-טוב קומט דאך צורײטען אויף די פריהלינגס-פערד, דאס ווינטער-אײזעלע איז פערטריקט אויפ׳ן בוידעם, א פילדע זון שפעהט אין דרויסען, עס שמעקט מיט פריהלינג, מיט אנ׳אנזאג פון א קומענדען זומער. ווער שמועסט, אז עס קומט דער חודש מאי.

(ענדע—זעה זײט 4)

צווישען דער יודישער יוגענד אין קאנאדע

פון ראובן ברײנין.

II.

פריהער האב איך פערפיהרט אנ׳אלגעמײנעם געשפרעך. דער אײנדרוק איז געווען, אז די יוגענד, די מײדלעך און בחורים, די קינדער פון וואוילהאבענדע עלטערען אין טאראנטא, און א סך פון זיי די קינדער פון די בעסטע יודישע הײזער, אויך קינדער פון ציוניסטען, — דער אלגעמײנער אײנדרוק איז געווען, אז איך האב פאר זיך גאנץ גוט-דערצויגענע, טאקטפולע און אינטעליגענטע יונגעלײט. א שעהנע, געזונטע, קערפערליך און גײסטיג נארמאל-ענטוויקעלטע יוגענט. מיט גוטע מאנירען, העפליך און ליבענסווירדיג.

נו, איז געקומען צו שטעלען פראגען אויף וועלכע איך זאל געבען מײן ענטפער.

און דא האט זיך ארויסגעוויזען, אז אין יודישע זאכען האבען די סטודענטען און סטודענטקעס נישט קײן פראגען. עס „בארערן" זיי קײן יודישע פראבלעמען. דאס נאציאנאלע יודישע בעוואוסטזײן איז אין זיי נאך נישט דערוועקט געווארען, כאטש זיי זענען אויפגעוואקסען געווארען אין יודישע הײזער, און מאנכע פון זיי בײ פאטערס וואס קאנען לערנען און זאגען פרום.

זיי הערען פארלעזונגען וועגען אלע מעגליכע וועלט-ענינים, מאנכעס מאל פון זעהר בעדײטענדע געלערנטע, זיי הערען אויך מאנכעס מאל פארלעזונגען איבער ריין-יודישע ענגעלעגענהײטען — פארוואס נישט. קײנער פון זיי האט חלילה נישט קײן אנטײגונג צום יודענטום, אדער שעהמט זיך, נאט בעהיט, מיט זײן אפשטאמונג. נאר די ספעציעל-יודישע ענינים פערנעמען נישט קײן פלאץ אין זײער ענטוויקלונג. אינדיפערענטע, קאלטע בעציהונגען. זיי זענען נישט קײן נאציאנאליסטען, אבער אויך נישט קײן בענגער פונ׳ם יודישען נאציאנאליזם. קײן ציוניסטען, אבער אויך נישט קײן געגנער פונ׳ם ציוניזם.

פאראן צווישען זיי יונגע״נט, אפילו מײדלעך, מיט וויסענשאפטליכע נײגונגען און בעגאבונגען. אײניגע פון זיי פערשפרעכען צו ווערען בעדײטענדע, אויסגעצײכענטע אויף געוויסע וויסענשאפטליכע געביעטען. נאר קײן אינטערעס צו וועלכען ס׳איז געביט פון דער יודישער וויסענשאפט; קײן אהנונג פון דעם, אז עס איז פאראן א וויסענשאפט פון דעם יודענטום, חכמת ישראל.

יודיש האבען זיי אלע גוט פערשטאנען, ווען אפילו נישט אלע האבען זיך געקענט פרײ אויסדרוקען, אויסדריקען אין יודיש. העברעאיש האבען פערשטאנען, אפילו געערעדט מיט מיר, נאר אײן סטודענט און אײן סטודענטקע (ווען איך האב קײן טעות נישט, איז די אנ׳ארײבערגעקומענע פון ארץ-ישראל) פון דער גאנצער יוגענטליכער געזעלשאפט.

די פרײמוטיגע און אפענהערציגע יודישע יוגענט, וואס האט מיך פרײנדליך ארומגערינגעלט פון אלע זײטען, האט זיך פאר מיר מודה געווען, אז קײנער פון זיי האט נישט ערנסטע בעציהונגען צום יודענטום, און זיי איז שווער צו זאגען, וואס אײגענטליך אינטערעסירט זיי, אדער קען זיי אינטערעסירען אינ׳ם יודישען לעבען, אדער אז זיי האבען וועלכען ס׳איז בעזונדערן אינטערעס פאר דער יודישער ליטעראטור, אדער יודישער קונסט, אדער פאר דער אויפבויאונג פון א יודישער הײם, אדער יודישער מדינה אין ארץ ישראל.

און ווען איך האב די יוגענד געפרעגט: ווי קומט דאס? ווי קאנען יודישע יונגעלײט, אינטעליגענטע, שטעהן אן א זײט פון אלע יודישע אינטערעסען אין אונזער צײט? האב איך בעקומען פון די מײסטע דעם פאלגענדען ענטפער:

— „אונזערע עלטערען האבען אונז קײנמאל נישט פעראינטערעסירט מיט רײן יודישע ענינים, האבען אונז נישט געגעבען קײן נאציאנאל-יודישע ערציהונג. זיי ווילען אונז זעהן אלס ערפאלגרײכע דאקטוירים, אדוואקאטען, אינזשיניערען, א. ד. ג., אבער נישט אלס קעמפער פאר׳ן יודענטום.

די סביבה, אין וועלכער מיר זענען אויפגעוואקסען, האט נישט קײן בעזונדערן אינטערעס פאר׳ן יודענטום, פאר׳ן יודישען נאציאנאליזם. מיר ווײסען נישט וואס איז יודישע קולטור און וואס איז יודישע ליטעראטור.

און דעם אמת זאגענדיג: עס געהט אונז צו גוט. אונזערע עלטערען האבען געמוזט דורכמאכען אמאל א שווערען לעבען, זיי האבען געליטען פון זײער יודישקײט אין די לענדער, פון וואנען זיי זענען געקומען קיין קאנאדע, זיי האבען געמוזט שווער ארבײטען און קעמפען, ביז זיי האבען זיך ארויסגעארבײט אין זענען געווארען וואוילהאבענד.

מיר האבען קײנמאל נישט געליטען אלס יודען. אונז אלעמען געהט אפשר צו-גוט, און דאס איז אונזער פעהלער.

מיר ווײסען, אז אויך אין קאנאדע זענען פאראן אנטיסעמיטען, אויך די קריסטליכע סטודענטען האבען פאראורטײלען קעגען יודישע און מאכען א מחיצה צווישען אונז און זיי — אבער טראץ דעם, לעבט זיך אונז גאנץ גוט אין קאנאדע.

די אוניווערזיטעטען זענען פאר אונז פרײ און אפען אהן יעדער בעגרענצונג: די פראפעסארען בעהאנדלען אונז גוט, מענשליך און פרײנדליך; דער וועג צו פערשידענע פראפעסיעס איז פאר אונז נישט פערשפארט: די יודען, אין אלגעמײן, אין קאנאדע, האבען זיך גוט ארויסגעארבײט: די בילדונג בעקומען מיר פון די אלגעמײנע קוואלען אין קאנאדע; די ענגלישע שפראך און ליטעראטור זענען געווארען אונזערע, און מאנכע פון אונז צײכענען זיך בעזונדערס אויס אויף אט די געביטען. אין אזא צושטאנד, וואס קען אונז געבען דער יודישער נאציאנאליזם, אדער ציוניזם, בעזונדערס, אז קײנער האט אונז נאך קײנמאל נישט אויפגעקלערט, וואס דאס איז אזוינס, אז אונז זאל דאס קענען פעראינטערעסירען. דאס, וואס מיר זעהן נאציאנאליסטישעס און ציוניסטישעס אין טאראנטא, קען אונז גאנץ ווײניג בעצויבערן און צוציהען".

אײנע א סטודענטקע האט מיך געפרעגט וועגען די חלוצות אין ארץ-ישראל.

איך האב געשילדערט דאס אינטערעסאנטע לעבען פון די חלוצות, וועלכע אפפערן זיך פאר׳ן אויפבוי פון ארץ-ישראל.

די צוהערער און צוהערערינס האבען מיט גרויס אינטערעס אין נײגיר אויסגעהערט מײן שילדערונג. זיי האבען דאס געהערט, ווי די שעהנסטע און פארבענרײכסטע לעגענדע, מעשה׳לע, פון די מזרח-לענדער.

דאן האב איך געפרעגט די צוהערערינס, די סטודענטקעס, ווער פון זיי וואלט זיך ווינשען צו זײן א חלוצה און פיהרען אזא לעבען ווי די חלוצות אין ארץ ישראל?

דער אלגעמײנער ענטפער איז געווען: די שילדערונג פון די חלוצות זײער לעבען איז זעהר אינטערעסאנט צו הערען, אבער קײנער פון די מײדלעך דא, וואלט וועלען, אדער קענען פיהרען אזא שווערען לעבען, און זיך אפזאגען פון די בעקוועמע פערהעלטנישען אין קאנאדע, וואו זיי פעהלט נישט קײן זאך. עס פעהלט זיי אויך דער מאטיוו דערצו — צו פיהרען אזא שווערען לעבען. עס פעהלט זיי די בעגײסטערונג, דער אידעאליזם צו אפפערען זיך פאר דער יודישער צוקונפט, זיי זענען נישט נאציאנאליסטקעס און ניט ציוניסטקעס.

אײנער פון די סטודענטען האט מיך געפרעגט: וועלכע נײע יודישע וויצען זענען געשאפען געווארען אין ארץ-ישראל. צווישען די ארבײטער, צווישען דער יוגענד.

איך האב דערויף ארויסגעדריקט מײן פערוואונדערונג, צי קען אנדער זאך אינטערעסירט זיי נישט צו וויסען פונ׳ם נײעם ארץ-ישראל, פונ׳ם נײעם מענשען יודען, וואס וואקסט אויפ׳ן אלטען באדען, ווי נאר די דערטיגע וויצען? איך האב נישט אנגענומען די אײנלאדונג פון דער מנורה, אום צו דערצעהלען וויצען. זיי קענען דאס געפינען אין די יודישע וויצען-בלעטער.

נאך אײנער א סטודענט האט מיך געפרעגט וועגען די אנפאלען פון די קריסטליכע סטודענטען אויף די יודישע אין רומעניען. איך האב זיי דערצעהלט, אז איך האב אין בוקארעסט געזעהן מיט מײנע אויגען, ווי מען האט געשלאגען יודישע סטודענטען, אפילו א סטודענטקע און די לעצטע האבען זיך נישט געווערט און געלאזען זיך שלאגען.

און דא האב איך געפרעגט די טאראנטער סטודענטען: ווי וואלט איהר געהאנדעלט אין אזא פאל?

דער אלגעמײנער ענטפער איז געווען: מיר וואלטען געגעבען קלאפ צוריק, קײנמאל, אונטער קײן אומשטענדען וואלטען מיר זיך נישט געלאזט שלאגען פון די קריסטליכע סטודענטען און ווען אפילו דאס לעבען וואלט אונז געקאסט.

מעהר ווי דרײ שעה האב איך געפיהרט א געשפרעך מיט די מיטגלידער פון דער „מנורה." וועלכע האבען אויף מיר געמאכט זעהר אן אנגענעמען און סימפאטישען אײנדרוק אלס מענשען נאר גאנץ פרעמד פון אידישע ענינים— און דאס איז ניט זײער שולד. —

וועמעס שולד?

זלאטע רובינ'ס „וויזיט" אין לעמבערג.

זלאטע בעלאגערט פון מויזענדער נייגעריגע, ווען זי קומט צו די לעמבערגער רבנים בעטען א גט פון ראדימנער רב.

לעמבערג 20. מערץ. — לעמבערג האט היינט, זונטאג, געהאט א גאסט — זלאטע רובין.

נעכטען מוצאי שבת האט זי בעשלאסען צו פאהרען קיין לעמבערג, כדי צו פועל'ן ביים הינען ראבינאט, ער זאל רופען דעם ראדימנער רב צו א דין־תורה מיט איהר. דיינט נאכט פריה איז זי אויפ'ן פשעמישלער באהנהויף איינגעשטיגען און שנעלצוג, וואס איז געגאנגען קיין לעמבערג. דערווייל האט מען זיך אין פשעמישל דערוואוסט, אז זלאטע פאהרט אוועק. א גרויסער עולם האט זיך, נישט קוקענדיג אויף די זעהר פריהע מארגען־שעה'ן, פערזאמעלט אויפ'ן באהנהויף. זעהר פיל מענשען האבען אפילו געקויפט פעראן־בילעטען און „בא גלייט" זלאטע'ן ביז'ן וואגאן, כדי זיך עפעס צו דערוויסען וועגען דעם צוועק פון איהר רייזע. זלאטע האט אבער מיט קיינעם נישט געוואלט רעדען.

האלב 9 אין דער פריה איז זלאטע נעקומען קיין לעמבערג. פון באהנהויף איז זי פערפאהרען אין יודישען האטעל „גרינבערג" אויף זשעזשניצקא גאס.

אז מען האט זיך אין לעמבערג דער־וואוסט, אז זלאטע איז אהערגעקומען, האט די דאזיגע ידיעה זיך בליץ־שנעל פערשפרייט אין שטאט און מאסען מענ־שען האבען באלד בעלאגערט דעם יודי־שען האטעל. יעדער האט געוואלט פנים אל פנים רעדען, אדער בארגיי זעהען די „בעריהמטע העלדין" פון ראדימנער פראצעס...

ווען זלאטע האט דערזעהען דעם עולם האט זי זיך בעהאלטען אין איינעם פון די צימערן. דער עולם האט אבער אנגע־הויבען צו מאכען קולות און געפאדערט, אז זלאטע זאל זיך בעווייזען.

אין האטעל זענען באלד ארויס מא־סען מענשען. מען האט אנגעהויבען צו רופען זלאטע'ן אין אלע ווינקעלעך און אין אלע שפעלטעלעך. דער האטעל־בע־זיצער, כדי צו פערמיידען סקאנדאלען בײַ זיך אין האטעל, האט תיכף זלא־טע'ן... געקינדיגט און איהר געהייסען נעמען דעם וועג...

ווען זלאטע האט זיך בעוויזען אויפ'ן גאס, האט דער עולם איהר געמאכט א לויה, אז אפשר צו דער גרעסטער מאן וואלט געהאט אזא לויה.

זלאטע איז תיכף צוריק אין האטעל. דער עולם האט זיך נאך איהר א לאנג גע־שטאנען און זי געוואלט מטית'ן. דער האטעל־בעזיצער האט דערויף טעלעפאנירט נאך פאליציי. שטילע פאליציאנטען, וועלכע זענען באלד אנגעקומען, האבען זלאטע'ן ארויסגעפיהרט פון האטעל.

זי האט גענומען א דראשקע און זיך געלאזט פאהרען אויף בלאבארסקא גאס צו דער וואוינונג פון הרב צוף. דער עולם איז איהר נאכגעלאפען און גע־מאכט געוואלדען. די מאמע און אלע מאהל זענען נאכגעלאפען און האבען... זענען געווען אין צוף'ס הויז. די מאמע איז איהר נאכגעלאפען און גע־וואלט... דער רב... מען האט...

מאכט געוואלדען. די מאמע און אלע מאל אלץ מעהר געוואקסען און ווען די דראשקע איז צוגעקומען צום הויז, וואו עס וואוינט הרב צוף, איז שוין די בלא־בארסקא גאס געווען שווארץ פון מענ־שען.

זלאטע איז ארויף צום רב און דער וואוינונג. די רבי'צין האט זלאטע'ן גוט געוואלט ארויגלאזען. זלאטע האט בשום אופן נישט געוואלט אפטרעטען, אזוי דער זי וועט זיך גוט זעהען מיט... הרב צוף.

צוליב דעם האט דער רב ערקלערט, אז ער איז זי גרייט אויסצוהערען אבער ערשט 12 א זייגער מיטאג, און דער אנוועזענהייט פון נאנצען בית־דין.

בינו לבינו האט דער עולם, וואס האט „בעגלייט" זלאטע'ן, אנגעהויבען צו שטורמען דעם רב'ס וואוינונג. מען האט אויסגעבראכען די טירען פון בית־דין־שטוב. צוליב דעם האט דער רב געפא־דערט, אז זלאטע זאל תיכף ומיד פער־לאזען זיין וואוינונג און ערשט 12 א זייגער קומען.

זלאטע האט אבער דערפון נישט גע־וואלט הערען און געהאלטען און איין שרייען, אז זי מוז אונבעדינגט רעדען מיט'ן רב. אויף דער פראגע פון שמש, וואס זי וויל, האט זלאטע ערקלערט, אז זי וויל בעטען דעם רב ער זאל מזמין זיין דעם „ראדימנער" אפצוהאלטען א דין־תורה מיט איהר.

דערויף האט הרב צוף איהר געלאזט זאגען דורך זיינע מקורבים, אז ער וויל זיך נישט מישען און ראדימנער ענין. ער וועט אינצט, נאכדעם ווי די גאנצע מעשה איז געווארען בעטראכט פון פשעמישלער גערוכט, נישט מזמין זיין דעם ראדימנער רב צו א דין־תורה.

דאן האט דער רב געלאזט נעמען א דראשקע און קלים מיט שווערער מיה איז געלונגען די שמשים זי ארויסצופיה־רען פון רב'ס וואוינונג. מען האט זי ארײַנגעזעצט אין דראשקע און אפגע־פיהרט צו דער באהן, פון וואנען זלאטע איז אפגעפאהרען קיין פשעמישל.

—o—

ד"ר עבנער לייקענט.

בוקארעסט. (י. ט. א) דער יודי־שער דעפוטירטער, ד"ר מאיר עבנער לייקענט אב די ידועות דאס ער זאל הא־בען וועגען עס איז געשריבען וועגען דעם, אז עס איז בעסער „נומערוס קלאוזוס" איידער „נומערוס נולוס". אלס אייגער פון די, וואס קעמפט נישט נאר פאר בירגערליכע, נאר אויך פאר נאציאנאלע רעכט, האט ער נישט געקענט אזעלכעס שרייבען.

מיליאַרדער'ס אַ טאָכטער

פערשוואונדען אויף אַ געהיימניספולען אופן. עס פערפאלגען איהר די געשיקטסטע דעטעקטיווען און מען קען זי נישט פאקען.

א גרויסע סענסאציע אין די געזעל־שאפטליכע קרייזען פון אמעריקא און איטאליען האט ארויסגערופען דאס גע־היימניספולע פערשוואונדען פון פרוי האמילטאן, די טאכטער פון איינעם פון די בעריהמטע אמעריקאנער מיליארדע־רען. די געשיכטע איז אזוי סענסאציא־נעל, אז זי לייענט זיך, ווי א קרימינאל־ראמאן.

אנגעהויבען האט זיך די געשיכטע אויף א באל אין איינעם פון די גרויסע האטעלען אין סאן פראנציסקא. דער מיליארדער האמילטאן האט אהערגעשיקט זיין פרוי און זיין טאכטער, הײַל אליין האט ער זיך געמוזט בעטייליגען אין עפעס א וויכטיגען ראוט פון די אינ־דוסטריעלער.

די דאמען געהן דעריבער אליין אויפ'ן באל. פרל. אמנעריס, א בעריהמטע שעהנ־הייט מיט געלדענע האר און בלויע אויגען, מאכט א גרויסען פוראר. זי טאנצט אהן אויפהער. מ'צרייסט זי פשוט, זי זאל נאר וועלען טאנצען. ארום 2 בײַנאכט לאזט דאס פרײַליין א שמייכלענדיגע אין רויש פון טשארל־סטאן ארויס אויף דער קאנאפע, אויף וועלכער עס זיצט די מוטער און פײַלט זיך מיט איהר פרײַד מיט א שכנ'טע־„ווי שעהן עס טאנצט מײַן מיידעל".

פון דעם מאמענט אן פערשווינדען די שפורען פון דער שעהנער אמנעריס. די מוטער חייבט זי אן זוכען אין זאל און אין דערנעבענדיגע סאלאנען. די גאנצע באל־געזעלשאפט איז העכסט גע־ריהרט פונ'ם פאראפאל. מען מעלדעט טעלעפאניש דעם מיליארדער וועגען דאס פערשווינדען פון זיין טאכטער. די איבערגעשראקענע עלטערן קעהרען זיך אום שהיים אין דער האפנונג אפשר דארט צו טרעפען זייער טאכטער. אבער אלע בעמיהונגען זענען אומזיסט...

דער מיליארדער מעלדעט זיך נאך הילף צו א בעקאנטען דעטעקטיוו און דעם געלינגט באלד פעסטצושטעלען, אז פרל. האמילטאן איז מיט'ן צוג אבגע־פאהרען בײַנאכט קיין ניו־יארק. די סבה און דער ציל פון דער רייזע זענען לעת עתה אונבעקאנט.

דער דעטעקטיוו אײַלט נאך לויט די שפורען פון דער אנטלאפענער מיליאר־דערישער טאכטער קיין ניו־יארק, וואו ער דערוויסט זיך אבער באלד, אז די שעהנהייט איז... מיט א שיף אבגעשוואו־מען קיין איירופא.

אויפ'ן בעפעהל פון האמילטאנ'ען, פאהרט דער דעטעקטיוו נאך דער שעה־נער פרײַליין אויך קיין איירופא.

אין שערבורג דערוויסט ער זיך, אז דאס פרײַליין איז אבגעפאהרען קיין פאריז. דא ווערט דאס זוכען שווערער. פרל. אמנעריס איז געווען אזוי געשיקט, אז זי האט די ווייטערדיגע רייזע גע־מאכט אונטער א פאלשען נאמען. אין מאמענט, בעת זי פאהרט גראד אב פון פאריז קיין איטאליען.

ענדליך געפינט ער אויס די שעהנע אמעריקאנערין אין א האטעל אין מיי־לאנד. דער דעטעקטיוו טעלעגראפירט גלייך אוועק קיין סאן פראנציסקא: „איך האב זי אויסגעפינען". דער פאטער ענט־פערט: נישט אבלאזען פון אויג! איך קום אליין!

דער דעטעקטיוו בעזעצט זיך אלס רייזענדער אין זעלבען האטעל, וואו דאס פרײַליין געפינט זיך. נישט קוקענדיג דערויף, וואס ער פערפאלגט איהר כסדר, האט אבער דאס פרײַליין דערשפירענדיג א חשד אין דער אויפפיהרונג פון איהר געהיימען שכן, גענומען און ווידער גע־מאכט לך. דער פארטיער פון האטעל זאגט, אז זי איז געפאהרען קיין וועני־דיג...

דאס זוכעניש אין וועדעדיג איז אבער אומזיסט. דערווײַל קומט אויך אן קיין מײַלאנד דער מיליארדער האמילטאן און דער צופאל ווייזט גאר, אז דאס פרײַ־ליין איז געפאהרען קיין פלארענץ.

זיי לאזען זיך אוועק אויך אהין און מיט דער הילף פון צוויי איטאליענישע דעטעקטיוון געפינען זיי אויס דעם הא־טעל, אין וועלכען עס האלט זיך אויף די שעהנע אמעריס. דא דערוויסען זיי זיך ווידער, אז דער געהיימניספולער פויגעל איז אנטלאפען קיין רוים און נעאפעל.

פאר איהר אבריזע, האט זי ערקלערט דעם האטעל־אייגענטימער, אז זי לעבט נישט בשלום מיט איהר פאטער, הײַל זי וויל שפילען אין טעאטער און דער פאטער ערלויבט איהר דאס נישט...

צי די מעשה איז אמת, צי אין די אדערן פון דער שעהנער אמעריקאנערין פליסט בלויז דאס בלוט צו אנ'אראנטור־רימטיש לעבען, דאס איז נישט בעקאנט. א פאקט איז אבער, אז ביז איצט האט מען די שעהנע אמנעריס נישט געפינען נישט אין רוים, נישט אין נעאפעל. א אמת'ע פילם־געשיכטע.

די געהיימניש פון יענער נאכט...

שפאַנענדער ראמאַן פון לאדזשער לעבען.

פון לעאָן פייערמאַן.

(55-טע פארטזעצונג)

אסתר האט איהם אנגעקוקט מיט ברייט־געעפענטע אויגען...

— נידערטרעכטיגער !... דאס געהסטו טון...

— יא, איך וועל עס טון... איך שווער...

אסתר איז אויסגעבראכען אין א געוויין.

עס איז נישט מעגליך געווען זי צו בערוהיגען. זי האט געוויינט ווי א הילפ־לאז קינד, וואס קען זיך נישט קיין עצה געבען מיט דעם עקעלדיגען, טרויעריג[en] לעבען...

גאלדשטיין האט בעשלאסען צו ווערען רירעוודיגער און נישט דערלאזען, [ז]אַ פערנמבסקי זאל פערווירקליכען זיינע דראהונגען. אזוי אסתר און אזוי גאלדשטיין־ביידע זענען געווען איבערצייגט, אז ווײַנגארטען קען זיינע דראהונגען אויספיהרע[ן]. גאלדשטיין האט נאר מורא־געהאט, אז ווײַנגארטען וועט נישט בלויז בעמיהען זי[ך] ארײַנצופאקען אסתר'ן אין טורמע, נאר ער וועט זי גלײַך אפגעבען אין די הענ[ט] פון דער פאליציי.

בעת'ס, ווײַנגארטען וואלט דעמאלט אויך זיך אליין געמוזט איבערגעבען א[ין] די הענט פון דער פאליציי, אבער צווישען די פאליציי־לייט האט ער געהאט א ק[...] בעקאנטע און ער וואלט זיך שוין ווי עס איז ארויסגעדרעהט.

גאלדשטיין האט וועגען זיך אליין ווייניג געטראכט. הויפטזעכליך האט איה[ם] אינטערעסירט אסתר, וועלכע ער האט געוואלט ארויסראטעווען פון דער דראהענדע[ר] געפאהר.

אויספיהרען זי פון ווילנא האט ער נישט געקענט. אסתר האט געמוזט הא[...] בען איבער זיך אנ'אויפזיכט. ער האט בעשלאסען דערווײַל זיך איבערציהען א[ין] אנ'אנדער וואוינונג. דאס איבערציהען זיך איז פארגעקומען א טאג נאכ'ן לעצטע[ן] געשפרעך מיט ווײַנגארטענ'ען.

ווען אין א בעלויכטען אוונד איז ווײַנגארטען ווי געוועהנליך געקומען א[ין] אסתר'ס וואוינונג, האט ער די טיר געפונען פערמאכט אויף א שלאס. ער הא[ט] גלײַך פערשטאנען, אז עפעס האט דא געמוזט געשעהן. ער איז ארויף אויף דע[ר] גאס און גענומען ארויסקוקען אין דער הויך אין איהרע פענסטער.

אסתר איז קיינמאל נישט ארויסגעגאנגען אליין אין אוונד. שטענדיג הא[ט] זי געווארט אויף איהם.

ווײַנגארטען איז געווארען שטארק אויפגערעגט. ער האט אנגעקלאפט אי[ן] דער וואוינונג פון סטרוזש.

— צי האט איהר נישט געזעהן דאס פרײַלין פון צווייטען שטאק ? — הא[ט] ער זיך געווענדעט צום סטרוזש.

— וועלכע מיינט איהר ?... די, וואס וואוינט אליין אין די 2 צימערן ?...

— יא...

— זי איז געזעסען אמאל אנ'ארטיסטקע...

— צי האט איהר זי נישט געזעהן ?

— פארוואס זאל איך זי נישט זעהן ? — האט דער סטרוזש געענטפערט — היינט אין דער פריה האב איך זי געזעהן...

— און דערנאך ?...

— דערנאך האב איך זי שוין נישט געקענט זעהן.

— פאר וואס ?... — האט ווײַנגארטען אונגעדולדיג געפרעגט.

— ווײַל זי האט זיך ארויסגעצויגען... זי וואוינט שוין נישטא...

ווײַנגארטען האט זיך אנגעשפארט אין דער וואנט. ער האט זיך דערפיהלט אונבעהאלפען און געמיינט, אז ער פאלט אנידער. עפעס האט איהם א שטאך געטאן אין הארצען. ער האט דערפיהלט, אז אלע ווענט האבען זיך פערשלאסען פאר איהם. זי איז אנטלאפען !... אנטלאפען מיט גאלדשטיינען !... און ווידער האט ז[י] איהם בעטריגען !... אנדערש קען עס נישט זיין !... צום צווייטען מאל האט זי איה[ם] בעטריגען !... פלוצלינג האט ער דערפיהלט א בעוועלדיגע שנאה צו איהר... זי א[יז] איהם נישט געווען קיין שאד... קיין שום מיטלייד האט ער נישט געפיהלט צ[ו] איהר... ער איז גלײַך גרייט געווען איבערצוגעבען זי אין דער הענט פון דער פא[לי]ציי !... זאל מען זי כאפען, זאל מען טון מיט איהר, וואס מען וויל, אבי ער זא[ל] שוין מעהר נישט זעהען פאר די אויגען די, וואס האט איהם פערשאפט אזוי פי[ל] ליידען, די, וואס האט איהם שיער נישט וואנזיניג געמאכט !

דער סטרוזש האט זיך אויפגעהויבען פון דער שטוהל און צוגעגאנגען צ[ו] ווײַנגארטענ'ען.

— וואס איז אײַך געשעהן ?... צי איר אײַך נישט גוט געווארען ?...

— עס איז מיר גארנישט... — האט ווײַנגארטען שטיל געענטפערט, בעמי[הענ]דיג זיך צו שמייכלען.

— אבער וואוהין... וואוהין איז זי געפאהרען ?

— דאס קען איך אײַך נישט זאגען — האט דער סטרוזש געענטפערט — ווײַל איך ווייס נישט...

— צי איז זי אליין אוועקגעפאהרען ?...

— צו ערשט מיט עפעס א העררן און דערנאך איז זי צוריקגעקומען, מיטגע[...] נומען וואליזקעס און אליין אוועקגעפאהרען...

— א דאנק... א דאנק...— האט ווײַנגארטען געזאגט און ארויס פון סטרוזש'[ס] וואוינונג.

ער האט זיך אפגעשטעלט אין טויער. דער קאפ האט זיך איהם געדרעהט[...] ער האט נישט געקענט געהן.

— זי איז אנטלאפען... אנטלאפען !... און דער צארן אין זיין הארץ הא[ט] געברויזט.

א משוגענער געדאנק איז איהם אײַנגעפאלען אין קאפ. אין דער אונטערשטע[ר] קעשענע האט ער געהאט א רעוואלווער.

אפשר אויף איינמאל ענדיגען מיט דעם טראגישען ראמאן ! עטליכע רגע'[ן] איז ער געשטאנען און געקלערט.

— ניין. עס איז צו פריה... איך וויל מיך דערווייל נאך נישט אנטרקענ[ען] אלס אנטגעגארטען... דעמאלט וועט זי לעבען מיט אנ'אנדערן... ניין, איך וועל ד[אס] צו נישט דערלאזען...

ער איז ארויס פון טויער. אויף דער גאס איז געווען פינסטער. דער שט[...] טישער קארמידער האט זיך איינגעשטילט. אויף די טראטוארען זענען געגאנגע[ן] מענשען, אײַלענדיג זיך ערגיץ.

ווײַנגארטען האט זיך אפגעשטעלט פאר'ן טויער. ער האט נישט געוואוס[ט] וואו צו געהן.

פלוצלינג האט ער אויף דער גאס בעמערקט א פאליציאנט. ער האט זיך ג[ע]נעהענט. ער איז צו צו איהם און געפרעגט מיט א ציטערדיגע שטימע :

— וואו געפינט זיך דא דער נאהענטסטער קאמיסאריאט ?

דער פאליציאנט האט איהם אנגעקוקט מיט א שארפען בליק און איהם גע[...] ווייזען דעם וועג.

ווײַנגארטען האט געדאנקט און אוועק.

ער איז געגאנגען לאנגזאם און אין קאפ האט ער געהאט נאר איין געדאנק :

— אפגעבען זי אין די הענט פון דער פאליציי!... זאלען זיי מאכען מיט איה[ר] וואס זיי ווילען... אבי מען זאל זי נאר ארעסטירען... אבי ער זאל זי שוין מעה[ר] נישט זעהען פאר די אויגען.

(פארזעצונג קומט)

ווי זעהט אויס דאס לעבען אין ארגענטינא?

(ענדע פון זייט 3.)

דאן איז דאך גאר א לעבען!

נו, און אין ארגענטינע ?

אמת, ס'זענען דא אויך דא פריהלינג־טעג, אזעלכע ווארימע און שעהנע, נאכט אזעלכע בלויע און ליכטיגע, שטערען אזעלכע העלע און פינקעלדיגע, אבער... ס'איז זיך שווער צוגעוואוהנען צו אזא פריהלינג, וועלכער קומט נישט אויס אין מאי, נאר אין... אקטאבער, אין אקטא־בער, ווען אין דערהיים איז שוין אומע־טיג, טרויעריג און בענגלעך אויפ'ן הארצען: דער הערבסט קומט אן, געלע בלעטער וואלגערען זיך אויף דער ערד, און חינט ארפעגעיאגט, — דאן איז אין ארגענטינע אנהויב פריהלינג. חנוכה־צייט זענען די גרעסטע פיקניקס, פסח־צייט איז בענגלעך, דער זומער איז אוועק, און שבועות כאפט מען א גוטען ציטער פון דער ווינטערדיגער קעלט.

אמת, אין ארגענטינע זענען נישטא אזעלכע קעלטען, ווי אין איירופא, אדער אמעריקא. אמת, ווען מען וויל א קינד אויסמאלען וואס עס איז אזוינס שנעע, קומט עס גאנץ שווער אן, מען קען עס אפילו נישט פערגלייכען מיט קיין פע־דערען, ווײַל וואו איז דארט דא פעדע־רען און ווער נוצט פעדערען? איז טאקי א נס, וואס זענען דא א סך קינאס, און אויב נישט אין דער ווירקליכקייט, קען מען כאטש די קינדער ווײַזען אויפ'ן לײַוואנט, וואס עס איז אזוינס שנעע, ווי אזוי עס זעהט אויס א פראסט און וואס פאר א פערגעניגען עס איז אנצוטון א פאר גלייטשערס און זיך לאזען א טענצעל צופ'ן אײַז, אדער גאר מיט א שליטעלע פון א הויכען שנעאיגען בארג.

אבער ווינטערס זענען דא, זיי בע־שטעהען אין רעגענדיגע טעג, טומאנען, נאסע לופט, ווינטען און גאנץ ווארימע טעג אויך. אבער פארט איז קאלט. די ערטיגע זאגען, אז די איירופעער האבען אריבערגעבראכט די קעלטען פון זייערע היימען. איז אבער א פראגע, פארוואס האט מען גראד מיטגעבראכט די קעלטען

אויף די חדשים מאי, יוני, יולי, אויגוסט, פאראוואס נישט ווי אין דערהיים — אויף כסלו, טבת, שבט ?

אבער נישט דאס איז וויכטיג. וויכטיג איז, וואס די אפיציעלע און פאקטישע צײַט־רעכנונג איז אזא א פערקעהרטע: פון 21־טען סעפטעמבער ביז דעם 21־טען דעצעמבער זענען די דרײַ פריהלינגס־חדשים. דאן איז דאס וועטער מילד, ליב און זעהר אנגענעם. פון 21 דעצעמבער ביז 21 מערץ אין די דרײַ זומער־חדשים. דאס זענען די חדשים פון שרעקליכע היצען. די רײַכערע צופאהרען זיך דע־מאלסט אויף די דאטשעס, אין מאנטע־ווידעא, די הויפט־שטאט פון אורוגוויי, וואס ליגט אינגאנצען עטכ שעה רײַזע מיט א שיף פון בוענאס איירעס. אויך פאהרט מען קיין מאר דעל פלאטא, איינע

פון די לוקסוסדיגע שטעט אין דער וועלט, און מעקע די שעהנסטע פון דרום־אמע־ריקא מיט איהרע האטעלען, קלובען, רולעט־הײַזער. די שטאט געפינט זיך בײַם ים און איז בעריהמט אלס די פער־וועלונגס־שטאט פון די גרויסע ארגענ־טינער פאנגאטען, אריסטאקראטען, רע־גירונגס־לײַט און אנדערע „הויכע" פער־זענליכקייטען.

אינטערעסאנט איז, וואס די דאזיגע וועלט־שעהנע שטאט, דאס גן־עדן הינ־קעל פאר דער גרויס־בורזשואזיע, ווערט פערוואלטעט פון א סאציאליסטישער רע־גירונג. (אין ארגענטינע איז יעדע שטאט פאר זיך אויטאנאם). דאס איז דערפאר, וואס די רײַכע וואוינען דארטען נאר אין די עטליכע זומער־חדשים, א גאנץ יאהר שטעהען זייערע פאלאצען ליידיג און

פערשלאסען, און וואוינען וואוינען אין דער דאזיגער שטאט בלויז די ארבײַטער, וואס ארבײַטען פאר די רײַכע, ווי אויך פישער, און אזוי ווי זיי אלע געהערען צו דער סאציאליסטישער פארטײַ פון ארגענטינע, און ביי וואהלען צו דער שטאט־רעגירונג, שטאט־אינסטיטוציעס, האבען די ארבײַטער און פישער א גרוי־סע מעהרהייט, איז שוין זייט א סך יאהרען דארט אײַנגעפיהרט א מין סא־ציאליסטישע ארדנונג, און קודם כל איז זיך די רעגירונג נוקם אן דער בורזשואזיע וואס קומט דארט אהין פערברענגען אין די זומער־חדשים. דער גרעסטער שטײַער ווערט אויף זייי ארויפגעלייגט, שטײַערן אויף אלץ, אויף יעדען מיטעל פערגע־ניגען. די רײַכע קריצען מיט די ציין, אבער פערמאלען, זיי מוזען זיין אונטער־געווארפען עטליכע חדשים אין יאהר דעם סאציאליסטישען רעזשים... ווײַל ערגעץ אנדערש קען מען נישט אזוי א לעבען טון ווי אין דער וואונדערליכער שטאט מאר דעל פלאטא.

פון 21־טען מערץ ביז'ן 21־טען יוני רעכענט זיך די הערבסט־צײַט. אין די חדשים ווערען געעפענט טעאטערן, כאטש ס'איז נאך ווארימלעך, דאך פיהלט מען דעם אנקומענדען ווינטער. אין אויס־לאנד זענען דאן היצען, קומען צו פאה־רען ארטיסטען פון דער גאנצער וועלט, וועלכע האבען פערענדיגט אין זייערע היימען די סעזאנען, קומען זיי אויף גאסטראלען. מיט איין ווארט, דאס לעבען זידט דעמאלסט.

אויך דאס יודישע לעבען איז דאן מעטיג. א גאנצען זומער איז נישט מעג־ליך צונויפצורופען א מיטינג, א זיצונג פון עטליכע פערזאן. לאזט מען איבער אלע געזעלשאפטליכע ארבײַטען ביז'ן ווינטער. ווינטער רעש'ט זיך טאקע: מיטינגען, פערזאמלונגען, קאנצערטען, „קאמפאניען" טעאטערן, אונטערהאל־טונגען. די גאסען זענען פול, די קאפע־הײַזער זענען ענגעפאקט.

יודישע פרויען געגען הויכע פרייזען אויף כשר פלייש.

דעטראיט. (י.ט.א.) די יודישע פרויען פון דעטראיט פערטרעטענדיג לערך 75 טויזענד פאמיליעס האבען ער־קלערט א שטרייק געגען די יודישע קצבים פאר די צו הויכע פרייזען אויף כשר פלייש. די פרויען האבען אבגע־האלטען פראטעסט־פערזאמלונגען געגען די הויכע פרייזען.

גרויסע אבטיילונגען פרויען זענען אוועק צו די כשר'ע יאטקעס און גע־וארענט די יודישע ווירטינס נישט צו קויפען קיין פלייש ביז מען וועט נישט אראבלאזען דעם פרייז. אלס רעזולטאט פונ'ם שטרייק זענען כמעט אלע יודישע פאמיליעס און דעטראיט געבליבען אהן פלייש אויף שבת.

איבער 28,000 עמיגראנטען אריינגעקומען אין אמעריקא אין יאנואר.

וואשינגטאן (י.ט.א.) לויט דער סטאטיסטיק וואס איז פערעפענטליכט געווארען דורך דעם עמיגראציאנס־קאמי־סאר הערי האל זענען אין משך פון מא־נאט יאנואר אריינגעקומען קיין אמערי־קא 28,023 עמיגראנטען.

13,981 פערזאן האבען פערלאזט אמע־ריקא אין משך פון דעם זעלבען חודש. צווישען די ארויסגעשיקטע עמי־גראנטען זענען געווען 1,499 וועמענס וויזעס זענען נישט געווען אין ארדנונג.

לאדזער כראניק.

סוחרים־דעלעגאציע ביים פינאנץ־מיניסטער.

היינט פאהרען אב קיין ווארשא פאר־שטעהער פון די היגע סוחרים־פאראייני־גען. די פארשטעהער וועלען איבערגע־בען ווערען דורכ'ן פינאנץ־מיניסטער, מיט וועלכען זיי וועלען קאנפערירען וועגן א גאנצער רייה וויכטיגע שטייער־ענינים.

פון „בני־ציון".

זונטאג איז אין לאקאל פון „בני־ציון" (רזשגאווסקא 7) פארגעקומען א פערזאמלונג פון די ציוניסטישע עסקנים אין ראיאן פון נייער'ם מארק מיט דער בעטייליגונג פון די פארשטעהער פון ציוניסטישען קאמיטעט, ה"ה שפירא און האלפערין. עס איז בעשלאסען גע־ווארען צו בעלעבען און פארשטארקען די ארבייט פון „בני ציון". עס האט זיך קאנסטיטואירט א נייע פערוואלטונג פון די ה"ה: יעקב יוזעפאוויטש, משה זאנ־רעק, מ. הארין, ראובן פאמעראנץ, ש. קאפעלעוויטש, א. זאלאריאש און ח. קאטקאווסקי. די פערוואלטונג פון „בני ציון" וועט שטעהן אין שטענדיגען קאנטאקט מיט'ן ציוניסטישען קאמיטעט

בעקער־שטרייק, רופט ארויס א סאלידאריטעטס־שטרייק

איז דער דערנעהרונגס־בראנזשע.

עס וועלען פערשטרייקען די קאנדיטארס, מילנער, פלייש־ארבייטער א. א.

(ג) נעכטן נאכמיטאג איז אין לא־קאל פון די קלאסן־פאראיינען פאר־געקומען א גרויסע פערזאמלונג פון די יודישע און פוילישע בעקער־ארבייטער. ס'איז ארומגערעדט געווארען די געשא־פענע סיטואציע און עס איז צוגע־שטימט געווארען צום פראיעקט פון דער שטרייק־קאמיסיע מכח ערקלערען א סאלידאריטעטס־שטרייק און אלע צווייגען פון דער דערנעהרונגס־בראנ־זשע, כדי אזוי ארום צו צווינגען דער רעגירונג זיך ארייינצומישען און דעם ענין לטובת די שטרייקענדע בעקער־אר־בייטער.

אויף היינט מיטוואך ווערט דורך דער שטרייק־קאמיסיע צוזאמענגערופען א קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון פאר־שטעהער פון דער צענטראלע און ווא־רשא.

* * *

(ג) מאנטאג אוונט, ווען די שטריי־קענדע זענען אוועק פון דער פערזאמ־לונג אין קלאסען־פאראיין, האבען זיי זיך געלאזט איבער די בעקערייען אויף קאנטראלעס. אין דער בעקעריי פון בזשעזשינער 18 איז געקומען צו א קאנ־פליקט מיט'ן בעקעריי־בעזיצער. פאלי־ציי האט בעזעצט די שטרייקער און זיי אבגעפיהרט אין קאמיסאריאט. אויך אין דער בעקעריי אויף זשעלאזנא 30 איז געקומען צו אן עהנליכען קאנפליקט. צוויי שטרייק־ברעכער. די קאנטראלערן זענען פון האלטען געווארען דורך דער פאליציי.

ווען די קאנטראלערן זענען אריינ־געקומען אין דער בעקעריי אויף קאנ־סטאנטינער 88 צו ווירקען אויף די שטרייק־ברעכער, אז זיי זאלען וואר־פען די ארבייט, איז אבגעשלאסען געווא־רען דער טויער, ס'איז געריפען געווארען פאליציי, וועלכע האט ארעסטירט אלע שטרייקענדע.

גענוי אלע איז צוגעשטעלט געווא־רען פראטאקאלען און זיי זענען בע־פרייט געווארען. 7 פון די פערהאלטענע זענען געבליבען אין ארעסט.

אין איינציגע ערטער איז געקומען צו צוזאמענשטויסען און מען האט געמוזט ארויפרופען פאליציי.

אונטערשטיצונגען פאר גייסטיגע ארבייטסלאזע.

אויסצאהלונגען קומען פאר לויט די אלטע איינשרייבונגען.

(ג) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט זענען אנגעקומען קיין לאדז 125 טוי־זענד זלאטים, צו פערטיילען צווישען די ארבייטסלאזע האנדלס־אנגעשטעלטע.

אין ציזאמענהאנג דערמיט איז פאר־געקומען א קאנפערענץ צווישען די רע־גירונגס־פארשטעהער און די האנדלס־אנגעשטעלטע.

עס איז בעשלאסען געווארען די אויס־צאהלונג דורכפיהרען לויט דער אלטער אינסטרוקציע.

די אויסצאהלונג הויבט זיך אן דאנער־שטאג פריה און וועט דויערן ביז שבת.

דעם ערשטען טאג וועלען בעקומען אויסגעצאהלט די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען די לעגיטימאציעס מיט די נומערן פון 1461 ביז 2300, און יעדען ווייטער־דיגען טאג ווייטערע 500 נומערן.

מאנטאג וועלען זיך קאנען מעלדען נאכ'ן געלד די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען צוליב פערשידענע סבות נישט נעקאנט זיך מעלדען די אויפען אנגע־וויזענע טעג.

2 ברידער—וועקסעל־פעלשער.

שטעלען אוים פאלשע וועקסלען אויף איבער 10 טויזענד זלאטים.

איינער ענטלויפט, דער צווייטער ווערט פערמשפט אויף 2 יאהר טורמע.

(—) אין מערץ 1924 זענען געקומען אין מאנופאקטור־געשעפט פון פרימ'ן און פינקעל אויף זשעלאזנא 8 די ברי־דער שמואל און משה נראסקאם, כדי איינצוקויפען סחורה. פאר דיזער סחורה האבען זיי בעצאהלט 10 פראצענט געלד דאס איבריגע — מיט וועקסלען אויף 4000 זלאטים. די וועקסלען זענען געווען צאהלבאר אין מאי און יוני. דעם זעלבען יאהר. די וועקסלען האבען זיי אונטער־געשריבען מיט זייערע אייגענע נעמען. אין א חודש ארום האבען די ברידער נראסקאם ווידער געקויפט סחורה בייא

דער דערמאנטער פירמא און בעצאהלט 10 פראצענט מזומן און 90 פראצענט מיט וועקסלען, אויסגעשטעלט דורך דער פירמא „ח. ווישעלסקי".

דעם בעזיצער פון געשעפט איז די גאנצע זאך אויסגעקומען פערדעכטיג, ער האט בעהאלטען די וועקסלען, נישט געגעבענדיג קיין סחורה. ער איז אוועק אין א'אויסקונפטס־ביורא און זיך דער־וואוסט, אז א פירמא „ח. ווישעלסקי" עקזיסטירט אינגאנצען נישט און איז זעהר שמאם.

ער איז דאן אוועק אויזדע ר וואוינונג פון די ברידער נראסקאם. דארט האט ער זיך ערקונדיגט, אז ביידע ברידער לעבען זעהר פערדעכטיג.

ווייטער האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ביידע ברידער האבען אין חודש מערץ געקויפט סחורות און דער פירמא ב. ליפשיץ, געבענדיג פאר 8000 זלאטים קונדישע וועקסלען מיט דער אייגענער שורה.

ווען עס איז געקומען דער צאהלונגס־טערמין פון די ראזינע וועקסלען, האט זיך ארויסגעוויזען, אז די אויסשטעלער פון די וועקסלען עקזיסטירען נישט.

דער פאליציי איז געלונגען איינעם פון די ברידער, משה, צו ארעסטירען און נעכטען איז ער געשטאנען פאר'ן הויגען פריוו־טריבונאל.

דער בעשולדיגטער האט געלייקענט שטיין און ביין אז די גאנצע שולד גע־ווארפען אויפ'ן ברודער.

עס זענען אויסגעהערט געווארען 18 עדות, וועלכע האבען בעשטעטיגט די אנקלאגע.

משה נראסקאם איז פערמשפט גע־ווארען אויף 2 יאהר טורמע.

א יודישער שמאטע־הענדלער שטערבליך פערוואונדעט

דורך א שטויס פון א טראמוואי.

(ג) אויפ'ן זעלבען ארט, וואו עס איז יענע וואך פארגעקומען דער טראגישער פאל מיט'ן 4־יעהריגען יונגעלע מא־טעלע ראפאפארט, וואס איז דורכ'ן טראמוואי נומער 1 איבערגעפאהרען גע־ווארען צום טויט, האט נעכטען פאסירט א צווייטער שוידערליכער פאל, וואס האט בעדראהט דאס לעבען פון א יונגען יוד.

דער 25־יעהריגער שמאטעס־הענדלער יחזקאל שאיעוויטש פון נעגשא נאס איז נעכטען געפאהרען אויף בזשעזשינער נאס מיט זיין מאטשקע שמאטעס און געפעס. ווען ער איז געווען ביים ראג פון בזשעזשינער און פראנציסקאנער גא־סען, איז ראפטים אנגעפאהר'ן פון פלאץ קאשטשעלנע דער טראמוואי נומער 1, וועלכער האט שאיעוויטש'ן אזא שטויס געטאן, אז פון מיטען וועג איז ער ארויפ־געפאלען אויפ'ן טראטואר און זיך אזוי אומגליקליך צוקלאפט, אז ער האט תיכף פערלוירען דאס בעוואוסטזיין.

העלפער א האלבע שעה איז דער אומ־גליקליכער געלעגען און א קאלוזשע בלוט, ביז עס איז אנגעקומען פאגאטא ווינע. דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט אז ביי שאיעוויטש'ן איז אויפגעריסען א זייט, צובראכען די פלייש פון די פיס און אין קאפ זענען פאראן מע פע וואונדען.

דאס ווענעל מיט די שמאטעס און גע־פעס איז צושמעטערט געווארען אויף פיצלעך.

פאליציי האט צונויפגעשטעלט א פרא־טאקאל.

דער פערוואונדעטער שאיעוויטש איז אין א שווערען צושטאנד אבגעפיהרט געווארען אהיים.

זיצונג פון קהלה־ראט קומט פאר ערשט זונטאג.

די זיצונג וועט זיין געווידמעט דער פסח־הילפס־אקציע.

(ג) די זיצונג פון קהלה־ראט, וואס איז געווען בעשטימט אויף היינט, איז אבגעלעגט געווארען. די ספק דערפון זאל זיין פאלגענדע:

אויף דער בעראטונג, וואס פרעזעס ה' בודזינער האט זונטאג געהאט מיט די פערמיטלידער פון קהלה־ראט און קהלה־פערוואלטונג, זענען ארומגע־רעדט געווארען מכח שאפען מיטלען פאר דער פסח־הילפס־אקציע, האבען גמעט אלע אנוועזענדע, אויסער פון דער „אגודה" אויסגעדריקט זייער גרייטשאפט צו געבען טובה־וועקסלען פאר דער

קהלה־פערוואלטונג, כדי צו קאנען אר־גאניזירען די פסח־הילפס אקציע פאר דער ארימער יודישער בעפעלקערונג.

פרעזעס בודזינער וויל אבער פריהער דיסקוטירען אויף צוטריטליכע בעדינ־גונגען די וועקסלען, און דאן קומען מיט א פערטיגע זאך.

און שייכות דערמיט איז די היינטיגע זיצונג פון קהלה־ראט אבגעלעגט געווא־רען אויפ'ן קומענדיגען זונטאג אוונט. די ראזינע זיצונג וועט זיין געווידמעט אויסשליסליך דער פסח־אקציע.

טעלעגראמע!!!

נאך דעם גרויסען ערפאלג אין רומעניען איז דעם ה' בעזמא' געלונגען צו פערהאלטען די געבוירענע לאדזער גוט בעקאנטע ארטיסטען:

חנה לערנער, שלמה קוטנער און דוד זיידערמאן

נאר אויף 4 פארשטעלונגען אין טעאטר־סקאלא

איידער זיי פאהרען אפ אין ריגער נאציאנאל־טעאטער.

די ערשטע פארשטעלונג פרייטאג, ד. 25־טן מערץ

?? וואס וועט געשפילט ווערען לייענט אין מארגענדיגען אנאנס. ??

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער „סקאלא".

כשר לפסח. צערעס שפייזע פעטס

צערעס שפייזע־פעטס איז דאס בעסטע, אויסשליסליך־ריינע פלאנצענפעטס ס'ווערט עמפעהלט אלוועמיג אויף די פסח־ימים־טובים צום

קאכען באקען בראטען

פערלאנגט אויסדריקליך „צערעס" מיט'ן פסח־זיגעל און שלעכטע פעטס פון אן'אונבעקאנטער פירמע שיקט צוריק.

אויפרוף!

דער הילפס־פעראיין „תומכי אורחים" ארגאניזירט א גרויסע פסח־אקציע.

געדענקט, אז טויזענדער נויט־בעדערפ־טיגע בכבוד'ע יודישע פאמיליעס ווארטען אויף דער הילף!

אויף די טויזענדער גבירים ליגט א חוב די פסח־אקציע פון „תומכי אורחים" אונטערצושטיצען.

דער פעראיין „תומכי אורחים" נעמט [illegible]

... אקציע און ווי עס איז צו ערווארטען איז עס פערלויפיג די איינציגע הילפס־אקציע אין לאדז.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער גאנצער לאדזער יודישער בעפעלקערונג אונטערשטיצט די אקציע מיט א ברייטער האנד, ווייל הונדערטער מענשען וועלען א דאנק „תומכי אורחים" האבען די מעגליכקייט צו פייערען דעם גרויסען יום־טוב פסח. צו דעם צוועק ווענדען זיך צו אייך וועגען פערוו.־מיטגלידער און אויך גבאים פון שטיבלעך און שוהלען מיט ספעציעלע שפענדע־בלאקס. אויך האבען מיר ארויסגעשיקט איינקאסענטען זאמלען שפענדען, און דער שפענדער ווערט געבעטען ביים געלד געבען צו זיין אויפמערקזאם, אז דאס שפענדע־ביכעל זאל האבען די אונטערשריפטען פון פרעזעס, סעקרעטער און קאס־ירער אונטער דעם פעראיינס־שטעמפעל. עס איז צו ערווארטען, אז די יודישע בעפעלקערונג וועט די אקציע ווי גע־העריג אונטערשטיצען

מיט דרך ארץ

די פערוואלטונג פון תומכי אורחים

פרעזעס דאקטאר לייזער פליאצקי.

גוטע בשורה פאר די יודישע טעאטער־בעזוכער.

קונסט־טעאטער „וויקט" קומט קיין לאדז און וועט דא גאסטראלירען איבער פסח.

מיר קענען אנזאגען א גוטע בשורה פאר די יודישע טעאטער־ליבהאבער אין אונזער שטאט — די געפאהר, אז לאדז זאל בלייבען אויף פסח אהן א יודיש טעאטער איז ענדגילטיג בעזייטיגט. די פראגע איז געלעזט געווארען אויף אזא אופן, אז עס וועט זיכער ארויסרופען די גרעסטע צופרידענהייט און די ברייטעסטע קרייזען פון דער יודישער געזעל־שאפט. נעמליך: נעכטען האט אין לאדז געוויילט דער סעקרעטאר פון וואר־שאווער יודישען קונסט־טעאטער און דא אבגעשלאסען א קאנטראקט מיט דיר. קופערמאן אויף א רייה גאסטשפי־לען פון דער „וויקט"־טרופע אין „סקא־לא"־טעאטער.

די „וויקט"־טרופע קומט קיין לאדז דעם 2. אפריל און איז זעלבען טאג הויבען זיך אן איהרע פארשטעלונגען, וועל־כע וועלען דויערן ביז נאך פסח.

די טרופע נעמט זיך איצטער דער ארטיסטישער לייטונג פון די גלענצענדע שויספילערישע קרעפטען פרוי אידא קאמינסקא און זיגמונט טורקאוו.

אין רעפערטואר געהען ארייין פיע־סען פון ראמאן ראלאן, דוד פינסקי, לעאניד אנדרעיעוו, און אנד.

מיט איין ווארט: לאדז ערווארט א גרויסע קינסטלערישע איבערראשונג!

גרויסער ערפאלג פון א לאדזער מוזיקער אין אויסלאנד.

פאוועל קלעצקי, וועגען וועלכען מיר האבען שוין אמאל געהאט די געלעגנ־הייט צו שרייבען, האט איצט ווייטער צו פערצייכענען א גרויסען ערפאלג דורך זיין נייע־געשאפען ווערק (א סימפאניע אין 3 טיילען), וואס איז לעצטענס אויס־געפיהרט געווארען אין עלען, אונטער פרא פעסאר ראאבע'ס לייטונג מיט א גרוי־סען ביפאל. אויף דעם ראזינען העלסט־אינטערעסאנטען קאנצערט זענען צוגע־וועזענד געווען אזעלכע בערימהטהייטען, ווי דיר. אבענדרויט, פראפ. צינגלער א.א.

פאוועל קלעצקי איז נישט קיין פנים חדשות אין דער מוזיקאלישער וועלט. נאך מיט 2 יאהר צוריק האט ער זיך קונה־שם געווען מיט זיין סימפא־ניעטע פאר א שטרייך־ארקעסטער, וואס האט אויך אין זייער צייט גע־מאכט אזא רושם און דער דייטשער מו־זיקאלישער וועלט, אז די דייטשען, וועל־כע פערמאגען, ווי בעוואוסט, א סך גרויסע קאמפאזיטארען האבען פאוועל קלעצקי'ן ארייינגענומען און זייער משפחה, אנערקענדיג איהם „דער יונגער דויטשע מאן־ריכטער", א זעלטען לא־ראקטעריסטישער פאל ביי היינטיגע דייטשע פערהעלטנישען לגבי א יודישען קינסטלער....

א חוץ די סימפאניעטע איז אויך בע־קאנט זיינע צוויי גרויס ווערק „פאר־שפיל צו א טראגעדיע", וועלכע צייכענט זיך אוים מיט א געזונדער מעלאדיק, זעהר אינטערעסאנטער אינסטרומענטא־ציע און רייטמישער קראפט. ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז אויך דאס דאזיגע ווערק געהערט צו די שענסטע פערל פון דעם ערנסטען קאנצערט־רעפערטואר און ווערט מיט גרויס ערפאלג אויפגע־פיהרט אין די גרעסטע מוזיק־צענטרען פון דייטשלאנד. נישט קוקענדיג דערויף, וואס קלעצקי ווערט פערעכענט צו די יונגע מאדערנע קאמפאזיטארען, אפע־מען זיינע ווערק נישט מיט דער צושטע־רענדער אטאנאליק און דיסהארמאניע, וואס בעצייכענט אזוי בולט די שאפונגען פון די אולטרא־מאדערנע קינסטלער,

להיפך: זיינע ווערק זענען בעהויכט מיט אן'אינדיווידועלער הארמאניע און קוואלענדער מעלאדיע און דערביי גע־פארבט מיט א מאדערניסטישען קאלא־ריט.

די אנערקענונג, וואס זיין נייע לעצט געשאפען ווערק, די סימפאניע, האט ארויסגערופען אין דייטשלאנד איז אזוי גרויס, אז מען רופט אן קלעצקי'ן: דער נייער בראהמס.

א שאד, וואס אונזערע חיימישע קאנ־צערט־דירעקציעס געבען אונז נישט אמאל די געלעגנהייט צו הערען איינע פון זיינע אזוי בערימטע ווערק. צו זאל דאס זיין מאקע דערפאר, ווייל דער נביא ווערט נישט געגלויבט אין זיין אייגענעם לאנד?..

מיר ווילען האפען, אז דער יונגער יו־דישער קאמפאזיטאר, וואס האט שוין געשאפען אזעלכע ווערטפולע ווערק אויפ'ן געביט פון מאדערנער מוזיק, וועט זיך, ענדליך אומקעהרען צו דער נאציא־נאלער סביבה, און וועלכער ער האט געקריגען זיין יונגע ערציהונג און וועט נאך פיל שאפען אויך אין דער מאדער־נער יודישער מוזיק.

ד"ר ל. פריבולסקי.

קאמוניקאט.

אויף אייער אנפראגע, האבען מיר דעם כבוד אונזערע ווערטע קונדען צו קאמוניקירען, אז מיר האבען נאר נישט שליעסענערס מיט דעם פראצעס פון דער פירמא „Dobrolin", נעגען ש. סלאסניצקי וועגען דער נאכמאכונג שוה פאסטא „Dolarin", „Dolar", מיר ערקלערען, אז מיר פאבריצירען מייטער נאר די וועלט־בעריהמטע שוה פאסטא מיט די זייט 34 יאהר דורך דער רעגיסטרירטער מארקע

„Guttalin" „גוטאלין"

און כדי איהר זאלט געניסען פון דער גוט „Guttalin" אויף דער פאבריק־מארקע צו בעאבאכטען און מיטער דאס פערדינטע פערטרויען צו שענקען

מיט אכטונג

Fabryka Wyrobów Chemicznych „Guttalin" M. Słomnicki, WARSZAWA, Leszno 73, tel. 174-34.

מיר בעטען גוט אויף די אדרעסע צו בעאבאכטען!

צווישען צוויי פייערן.

א טראגי־קאמישע געשיכטע פון א שטרייק־ברעכער אין א בעקעריי, וואס ווערט בעפאלען פון צוויי לאגערן: פון שומרי־שבת'ניקעס און פון שטרייקער.

(ג) אין צוזאמענהאנג מיט אונזער פעריגערטיגער נאטיץ „א סקאנדאל אין א יודישער בעקעריי צוליב חילול־שבת", דערווייסען מיר זיך נאך פאלגענדע פרטים:

באלד ווי ס'האט פערגאנגענעם דאנ־נערשטאג אויסגעבראכען דער שטרייק פון די בעקער־ארבייטער, האבען דעלע־גאטען פון דער שטרייק־קאמיסיע גע־פרובט צו בעזייטיגען די שטרייק־ברע־כער, דערביי איז געקומען צו ארעסטען פון די שטרייק־קאנטראלערען. די צו־זאמענשטויסען האבען אויך געבראכט רעזולטאט, אז א שטרייק־ברעכער אין דער בעקעריי פון ה' פאזנאנסקי (קיליגסקי־גאס 13) איז דורך די שטרייקענדע אזוי צושלאגען געווארען, אז ער ליגט נאך היינט קראנק; זונטאג האבען די ה"ה קאנטראלערען אין דער בעקעריי פון ה' פאקילא, נאוואמיעסקא 26, אוועקגענו־מען פון דער ארבייט די בעשעפטיגטע ארבייטער, איבערלאזענדיג נישט אויס־געפארטיגטע טייגען א. א. וו.

דער בעקער ה' קינרים האט אויך בע־שעפטיגט שטרייק־ברעכערס. נישט־וויל־לענדיג דערלאזען און זיין בעקעריי צו סקאנדאלען מיט די שטרייקענדע אר־בייטער, האט ה' קינרים לכתחילה פער־מאכט די לאדענס פון די פענסטער און פערשלאסען די טירען פון דער בעקעריי פרייטאג פארטאג זענען אלע בעקער־ארבייטער אהיימגעגאנגען. און נאר איי־נער איז געבליבען ארבייטען פרייטאג בייטאג, כדי צו העלפען דעם ה' קינרום און אויספארטיגען דאס הויז־געבעקס.

פרייטאג האלב 6 פארנאכט, ווען דער ארבייטער האט זיך שוין געהאט אבגעוואשען, האט א שטרייקענדער ארביי־טער, א געוויסער נאלדבערג, אנגע־קלאפט אין דער טיר. די פרוי קינרום און די פערקויפערין האבען זיך דער־שראקען פאר דעם קלאפען אין טיר. זיי האבען דעריבער אויסגעלאשען די עלעקטרי און זיך בעהאלטען אין דער פינס־

מער איז א ווינקעל פון דער בעקעריי. אויף א מאמענט איז געווארען רוהיג און ה' קינרום, וועלכער איז געראד גע־ווען אויפ'ן הויף, איז אוועק צום דאווע־נען. עס האט אבער נישט לאנג געדויערט און מען האט פון דאס ניי אנגעהויבען קלאפען אין טיר פון דער בעקעריי. פלוצלונג האט מען אויפ'ן הויף אויסגע־האקט די שויבען און דורך די פענסטער האבען מענשען זיך ארייינגעריסען און דער בעקעריי ארייין. דער שטרייק־ברע־כער, האט מורא האבענדיג פאר קלעפ זיך ארויסגעלאזט דורכ'ן פענסטער אויפ'ן הויף ארויף, וואו ער איז ארייינ־געפאלען אין די הענד פון די שומרי שבת'ניקעס, וואס האבען זיך מיט איהם אבגערעכענט.

ס'איז ענטשטאנען א גרויסע בהלה. פרוי קינרים מיט דער פערקויפערין זע־נען אנטלאפען. וויילענדיג זיך ראטעווען פון קלעפ, וואס זענען געפאלען אויף רעכטס און לינקס. ערשט דער סטרוזש פון הויף האט אלארמירט די פאליציי, וועלכע האט ארעסטירט עטליכע שומרי שבת'ניקעס.

ס'האט זיך דערביי ארויסגעוויזען, אז די מעשה מיט'ן חילול־שבת איז א בלויז וויליגער אויסגעשריי.

קופאן № 78

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט מיטוואך ד. 23 מערץ פון 8—9 אוו.

ווי א גוט טייבעלע

איז דאס קליינע קינד, וואס בעקומט יעדען טאג א שטיקעל שאקאלאד

„Śmietankowa"

Plutoś

דאס קרעפטיגט. דאס גיט בלוט. מאכט צארט און שעהן.

פרעזידענט פון רומענישע פערבאנד

ווייזט אויף די ליגענס פון דער רומענישער רעגירונג

ניו-יארק. (י.ט.א.) דער פרעזידענט פון דעם רומענישען פערבאנד אין אמעריקא ה' ל. וואלפסאן האט אבגעגעבען דעם גענעראל-קאנסול פון רומעניען, טעלעסטאן וואלס, וועלכער פערטיידיגט די רומענישע רעגירונג און וויל זיין וואשען זיין רעגירונג פון די פאגראם-בעשולדיגונגען. ה' וואלפסאן האט אנגעוויזען, אז אויב'ן פאפיר זיינען טאקע די יודען אין רומעניען פולבערעכטיגט, אבער אין דער פראקטיק איז דאס נישט אזוי, אז אין רומעניען קומען טאגטעגליך אנפאלען אויף יודען. מען ווארפט יודען פון לויפענדיגע באהנען, מען פערוואנדט אומשולדיגע בתי-מדרשים און עס קומען פאר אויך מערדערייען. ה' וואלפסאן איז מודיע, אז די רעגירונג איז נישט צופרידען מיט די פאגראמען, אבער וויפיל פאגראמטשיקעס זיינען בעשטראפט געווארען?

דעם ראבינער געמיראווער'ס רעדע איז צושניטען געווארען אזוי, אז עס זאל זיך פאסען פאר דער רומענישער רעגירונג, און דעריבער האט דער רומענישער קאנסול נישט געדארפט ברענגען די דאזיגע רעדע אלס א באווייז, אז די רומענישע רעגירונג איז אין ארדנונג.

„אגודה" אריין אין נאציאנאלען בלאק צו די שטאט-ראט וואהלען אין ירושלים.

ירושלים, 21 מערץ (טעלעגרא-פיש דורך יט"א) דא איז געשאפען געווארען א אייגהייטליך יודישער בלאק צו די מוניציפאלישע וואהלען אין ירושלים. אינ'ם בלאק בעטייליגט זיך אויך די „אגודה". דאס איז דער ערשטער פאל, וואן די „אגודה" בעטייליגט זיך צוזאמען מיט'ן גאנצען יודישען ישוב און א נאציאנאל-פאליטישען ארויסטריט.

גרינבוים ווארענט געגען אסימילא-ציע אין אמעריקא.

ניו-יארק (י.ט.א.) דעפוטאט יצחק גרינבוים, וועלכער וויילט איצט אין אמעריקא האט אין זיין רעדע וואס ער האט געהאלטען אין ניו-יארק אויפ'ן קבלת פנים וואס איז געגעבען געווארען לכבוד איהם האט זיך בעזונדערס אבגעשטעלט אויפ'ן ערציהונגס-פראבלעם אין פוילען און אמעריקא און אנגעוויזען אויפן פאקט וואס אין דעם פרט דארפען די אמעריקאנער יודען זעהר פיל לערנען ביי די פוילישע. נישט ווילענדיג אלס גאסט געבען עצות האט דעם, גרינבוים עטליכע מאהל אונטערגעשטראכען אז די יודען אין ניו-יארק דארפען בעקעמפען די בעדינגונגען אונטער וועלכע יודישע קינדער ווערען געצוואונגען צו לערנען אין די רעגירונגס-שולען און אין בעסטען אויפן לערנען יודישע למודים בקויז געבען - זאק א מאל א שעה אין טאג אדער נאך ווייניגער.

זעלבסטשוץ פון דער יודישער סטו-דענטענשאפט אין עסטרייך.

וויען (י.ט.א.) די יודישע סטודענטענשאפט אין וויען האט צונויפגערופען א מאסען-פערזאמלונג מיט'ן צוועק צו נעמען א שטעלונג צו די לעצטע געשעהענישען אויף דער הויכשול פאר וועלטהאנדעל. עס איז בעשלאסען געווארען שאפען א קאמיטעט פון 3 פערזאן מיט דער אויפגאבע צו בילדען א זעלבסטשוץ געגען וויטקערע אנטיסעמיטישע אנפאלען אויף דער הויכשול. עס איז אנגענומען געווארען א פראטעסט רעזאלוציע אין וועלכער עס ווערט שארף פראטעסטירט געגען די פאליטיקער — שאנטאזשיסטען, וועלכע שטרעבען דורכפיהרען זייערע פאליטישע ציעלען דורך טרייבען א אנטיסעמיטישע העצע אין א צוויישער רעזאלוציע ווערט אויסגעדריקט אנערקענונג און א דאנק דעם רעקטאר פון דער הויכשול פאר וועלט-הרנדעל פראף. גרונצעל פאר זיין מוטיגער ארויס רעטונג פאר'ן שוץ און רעכט פון די יודישע סטודענטען.

א סך יודען ווערען געמשפט פאר כאבאר.

מאסקווא. (י.ט.א.) אין מאסקווער גובערניאלען געריכט האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס פון א גאנצער ריי-הע פעראנטווארטליכע אנגעשטעלטע אין דער דייטשער האלד-קאנצעסיע „מעלא-גאליעס" און עטליכע גרויסע יודישע האלץ-הענדלער, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין געבען און נעמען כאבאר.

צווישען די בעשולדיגטע געפינען זיך די גוט-בעקאנטע אין דער האלד-הענדלערישער וועלט די סוחרים לעווין, בערדישעווסקי, גוטערמאן, ראחין, ברוק, בעלאווינעץ, סטארקאווסקי, היבדין און אנדערע. דער פראצעס וועט דויערן 3 וואכען.

פרויען אלס קהלה-פארשטעהער אין קישינעוו.

קישינעוו, (י. ט. א). די קהלה קאמיטע פאר וואהל-ארדינאציע אונטערן פארזיץ פון חרב צירעלסאן האט אנגענומען א בעשלוס צו געבען דאס פאסיווע וואהל-רעכט אויך פאר פרויען פון דער קישענעווער יודישער קהלה. אזוי ארום וועט די קהלה-פערוואלטונג אין קישענעוו האבען ביי די נייע פארשטעהענדע וואהלען אויך יודישע פרויען אלס קהלה-פארשטעהער.

אלעקסאנדרער טראמוואיען נעכטען נישט קורסירט.

(פּ) צוליב דעם, וואס עס זענען קאליע געווארען די עלעקטרישע דראטען אויפ'ן אלעקסאנדרער שאסע, האבען די אלעקסאנדרער טראמוואיען נעכטען נישט קורסירט פון מיטאג אן.

מאן און פרוי פאר'ן טריבונאל פון דער געזעלשאפט

פּאָרלעזונג: אהרן צייטלין, פאָרזיצער: מלך ראוויטש, עקספערטיזע: יואל מאסטבוים. עס וועלען ארויס-טרעטען בעריהמטע רעדנער-פרויען.

טעמען: 1) די תקופה פון פלירט און דער אונטערגאנג פון דער ליבע. 2) דאס דעגענערירטע געזעלשאפט-לעבען פון מאדערנעם מענש. 3) די אמאליגע „רות" און די היינטיגע אלא-גארסאן. 4) ווער איז מעהר שולדיג דער מאן, צי די פרוי. 5) דער חרמיזם פון דער אמאליגער פרוי און די פערגעטערטע ליבע פון דעם דעמאנישען רישער-טיפ. 6) צי זענען מעגליך אין דער היינטיגער צייט דאן-זשואנען און קאזאנאוועס. 7) ראדימנער פראצעס אלס קאמי-טראגיש שאטען-בילד פון מאדערנעם געזעלשאפטס-לעבען. 8) פאול מארגאריטע „בחורטע" אלס צייט-דאקומענט. 9) די ליכטיגע צייטען פון דער מאדערנער פרויען-בעוועגונג און דער דעקאדענטישער מאן. 10) אטא ווייניגערס טעאריע אין ליכט פון אונזערע מאדערנע ערפאהרונגען. 11) דער קאמף פון דער פרוי פאר איהר בעפרייאונג: זעלבסטמארד און מארד. 12) דאס פראבלעם פון ליבע אין דער יודישער ליטעראטור. 13) מאדערנער פערראט אין פאמיליען-לעבען. 14) צי קען און דארף דאס מאדערנע פאמיליען-לעבען רעפארמירט ווערען?

עס וועלען ווערען אויסגעוועהלט 8 ריכטער פון פובליקום און עס וועט ווערען ארויסגעטראגען א אורטייל.

דאס אלץ קומט פאר קומענדיגען פרייטאג אין פילהארמאניע-זאל.

בעקאנטמאכונג.
די מקוה זגערזשער 27, איז נאך א גרינדליכען רעמאנט פון היינטיגען טאג אן ווייטער טעטיג.
פאמיטעט מקוה דבלוט
זגערזשער 27.

שאקאלאדע און צוקערווארג
G. G. Lardelli
כשר לפסח
בהכשר און אויפזיכט פון מאקאטאווער רב (פרור ורשה)
הכשר: לראי' ביד הפירמא „ווערטהיים" כי המגדנות והמשקאות (שאקאלאדע, קאנפיטורען וואפטען הנעשות מציורינען ופאפעראנצען) מתעשית הפאבריק של ה' ג. ג. לארדעלי הנמכרות ע"י הפירמא הנ"ל על חג הפסח, נעשית בהכשר גדול עצתיו"ט ע"פ השגחתי — וכל המגדנות אשר בתיבות חבישתן יהי' מונח הכשר כזה עם החותם שלי בכל בקבוק וצלוחית אשר יהי' דבוק עליהן פתקא כשר לפסח בהשגחת הרב ממאקוטוב יוכלו אחב"י גם החרדים לאכול ולשתות מהן בחג הפסח שנה זו הבעל"ט בלי שום פקפוק יאכלו ענוים וישבעו
ולראי' באתי על החתום ועש"ק ויקרא ו' אד"ש תרפ"ז לפ"ק
נאום מאיר הכהן ווארשאוויאק חונה פה מאקטוב פרור ורשה.
אלייַן - פערטרעטער: האנדעלסהויז ר. ווערטהיים, ווארשא, מראלעווסקא 18, טעל. 64.

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר מעבעל
דיוואנען, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו. צאהלט די העכסטע פרייזען
א. וויצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב (פריוו.-וואוינ.) שטנקעוויטש 29 ביי מיר איז שטענדיג פערש. בענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

מעבעל!!!
דער גרעסטער אויסוואהל פון קאמפלעט-איינריכטונגען און איינצעלנע מעבעל-שטיקער צו בעקומען נאר אין לאגער פון ה' ווינטער
41 קילינסקיעגא 41
אין פראנט-געשעפט.
בעמ.: איך קויף בענוצטע מעבעל און צאהל די העכסטע פרייזען.

א געוועלב
גאנץ נאהענט פון דער נאוואמיעסקא זאפארט צו פערדינגען. צו ערפאהרען ביי י. נאשעלסקי פיעטריקאווער 9, אין מעבעל געשעפט.

Dr. med. H. LEICHTER
קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קרענקהייטען ווי שטשענקען, גימענס, דושענפלעצער, צאהן-פיסטולעס א.ז.וו.
נעמט אן פון 1½-5 און פון 8-9 אוו., זונטאג 11-2.

Chorzy na cukrzycę otrzymują bezpłatnie dokładną broszurę Nr. 10. Dr. Hugo Caro, Sp. z o. o. Gdańsk.

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע היטע איבערארבייטען איך אויך גאנצליך נייע. גערדענקט די אדרעס: 23 זאוואדזקי 23
אין הויף, 2-טען אייגאנג, לינקס פארטער.
נאר 2.50 זל.

בעמ. 7 זל. מיט זיידע אויך פילץ-היטע
הערען געפארבט וזעדענע, שרויף אין אלע פארבען אין פונקטער
„TOLA"

מעבעל
קאמפלעט - איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע קויפט אלע ביי די סאלידע פירמע
Flakowicz i Recht
145 פיעטריקאווער 145
ווייל דארט איז די בעסטע אויסארבייטונג די ביליגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

פאר 3 זל. עלעקטריש ליכט אין שטוב
קען יעדער בעקומען אויפצוצאהלען וועכענטליך פער יעדען פ. לעווין,
קאנסטאנטינער 58,
פראנט-געוועלב.
בעמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאטקעס מיט 25% ביליגער פון צענניק.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פארוואס לויפט יעדער אין ביורא פיעטריקאווער 17? ואמרת אליו, זאלסט דו איהם זאגען, אז אין דעם ביורא פיעטריקאווער 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אויסגאנג געוויסענהאפט ערלעדיגט אלערליי בימעס, קלאוזולעס זא-בעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אמאזיציעס, אד-וואלאניעס, רעמורסען — ווענען קאנצעסיעס, פעטער אין קאמיסאר.-זשאנדרוגיטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שות-פות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דארא-ווינעס, קארנע טראוועס, מי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע פעלד-בעטען
פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע
Pälma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען קינדער-בעטען, אטאמאנקעס, קינדער-וועגעלעך, הויכע סינדער-בענקלעך, שאמאצעס און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! • רעעלסטע בעהאנדלונג!
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-65.

לונגען-קראנקע
פרעגט אייער ארצט און דער וועט אייך בעשטעטיגען, אז פון סוכאטקעס שטארבען מעהר מענשען, ווי פון אנדערע קראנקהייטען. יעדער איינציגער האט ליידע אלזא אויף הוסטען, בראנכיט, היינערנקעס, פלעגמען, ווי אויך קאקלוש, דארף זיך דעריבער תיכף נעמען צום קורירן. אלס א גוט מיטעל צו היילען לונגען-קראנקע האט זיך ארויסגעוויזען Fagasol. ביים בענוצען Fagasol פערשווינדט אין א קורצע צייט דאס הוסטען, פערשטארקט זיך דער אפעטיט און דער קראנקער נעמט צו אויפ'ן געוויכט. Fagasol קען מען בעקומען אין אלע אפטייקען.

צוליב רוימונג פון לאגער גרויסער אויספערקויף פון עלעקטרישע און גאז-לאמפען

M. Burakowski
לאמפען-פאבריק
37 פיעטריקאווער 37 טעלעפאן 21-25
אלערליי רעפאראטורען ווי אויך אומארבייטונגען ווערען אנגענומען.

אכטונג, זדונסקא-וואלא!
כעמיש - באקטעריאלאגישע אמבולאטאריום פון ד"ר פיקעלני און ד"ר ריכטער
אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, שטולגאנג און מילך. דזשינבאקציע.
וולאטניצקי'ס גאס 6, (געביידע פון מאגיסטראט)
טעטיג פון 9—1 און פון 4—8.

געשמאקפאלע דרוק-זאכען
אין עלעגאנטער און איינפאכער אויספיהרונג
קאטאלאגען, רעכנונגען, בריוו-בויגען, חתונה-קארטען, קאנווערטען, פעטסקארטען א. ז. וו.
ליפערט פרייזווערט און שנעל די בוכדרוקעריי פון ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47.
טראַרעס-אנצייגען (סלעפסידרעס) ווערען אין דרוקעריי אין 1 שעה אויסגעארבייטעט און אויסגעלעקט אין דער שטאט.

8 גר. קאסט דער „לאדזשער טאגעבלאט" אין אלע ... קיאסקען ... „רוח" („Ruch")

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזשער טאגעבלאט"

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין טרעגערגעלד און בעל-גיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר 8 פעטיטצעפער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, פריטאג 24 גר., אין טעקסט 49 גר., פריטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פריטאג ... פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. ... דער טעקסט—ביז 50% טייערער. ... און די פרצוזן נישט ... קען ...

Redaktor-wydawca: E. Hamburski. Tłocznia E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.